

Magisteruppsats 10 p
Diakonivetenskapliga institutet
Institutionen för teologi
Uppsala universitet
VT 2006
Handledare: TD Mia Lövheim

Flykting- och asylverksamheten inom Linköpings Stadsmission

- en beskrivning av hur verksamheten är organiserad genom nätverk samt
förutsättningar för samverkan och påverkan

Sanna Lindström
600608-3528
Skedagatan 1 B
582 37 Linköping

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehåll

I. INLEDNING.....	3
LINKÖPINGS STADSMISSION	4
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	5
TIDIGARE FORSKNING	6
AVGRÄNSNING OCH BEGREPP	6
Samverkan	7
Påverkan	7
Nätverk	7
Socialt kapital	7
II. TEORETISKA PERSPEKTIV	8
SOCIALT KAPITAL	8
Socialt kapital hos Putnam	8
Socialt kapital hos Rothstein	9
Socialt kapital på gott och ont	12
Sammanfattning.....	12
Sammanfattning.....	14
METOD.....	15
Vetenskapsteoretiskt synsätt	15
Fallstudie	15
III. RESULTAT.....	17
Nätverkskarta.....	19
Samverka och påverka - reflektioner kring nätverkens möjligheter och hinder	24
Nätverkspolicy.....	28
IV. ANALYS AV FLYKTING- OCH ASYLVERKSAMHETEN.....	30
A. FLYKTINGEN OCH SOCIALT KAPITAL.....	31
B. STADSMISSIONEN OCH SOCIALT KAPITAL	32
C. FLYKTING- OCH ASYLVERKSAMHETEN OCH SOCIALT KAPITAL.....	33
Nätverkens olika funktioner	33
Nätverk – sociala verksamhetsfält	35
Samverkan och påverkan - möjligheter och hinder	37
SLUTSATS	39
Ömsesidig tillit	39
Ömsesidig nytta	40
Tydligt uppdrag	41
SAMMANFATTNING	41
SAMMANFATTANDE ANALYS	42
Nätverkens betydelse för flyktingen	42
Bridging socialt kapital.....	43
Socialt kapital på individ- organisations- och samhällsnivå	44
FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	46
FÖRKORTNINGAR	46
LITTERATUR - OCH KÄLLFÖRTECKNING	46
BILAGA - INTERVJUMALL	50

I. INLEDNING

Samverka och påverka - är det förenligt?

Med fokus på samverkan och påverkan har jag valt att studera flykting- och asylverksamheten inom Linköpings Stadsmission. Boktiteln ”*Samverkan - välfärdens nya arbetsform*” (Danermark, Kullberg 1999) kan karaktärisera Stadsmissionens arbete som till stora delar bygger på samverkan. Detta gäller inte minst den verksamhetsgren jag valt att studera. Samtidigt har *påverkan* på samhället aktualiserats under det senaste året i samband med kyrkans och ideella organisationers påtryckningar när det gäller svensk flyktingpolitik. Med facit i hand - påskuppropet våren 2005 och beslut om en förändrad praxis av handläggningen av asylprocessen hösten 2005 - är den verksamhet jag valt att studera intressant då den hör till dem som engagerat sig i detta.

Valet att studera just flykting- och asylverksamheten grundar sig i att verksamheten är organiserad i nätverk och bedrivs på flera samhällsnivåer vilket har väckt mitt intresse. Jag vill helt enkelt veta mer om hur verksamheten fungerar. Inom Svenska kyrkan har det skrivits en del om samverkan mellan kyrka och samhälle utifrån ett församlingsperspektiv. Vad jag känner till finns inte motsvarande beskrivningar med utgångspunkt från en diakonal organisation. Mitt bidrag blir att komplettera med detta. Efter flera år som stiftsdiakon i Linköpings stift, är min erfarenhet att det från församlingars sida finns ett behov av kunskapsutveckling inom fältet diakonalt arbete

bland flyktingar. Förhoppningsvis kan en deskriptiv studie av Stadsmissionens erfarenheter utgöra ett sådant bidrag. (Patel, Davidsson 1994, s. 8, Ekstrand, Gustafsson, Junus 2001, s. 22) Som anställd på Linköpings Stadsmission vill jag bidra med att belysa det arbete som nu efter ett antal år i någon mån konsoliderats, även om det ständigt utvecklas i takt med nya behov och samhällsförändringar. Som kontextuell bakgrund till flykting- och asylverksamheten kommer jag inledningsvis att ge en kort beskrivning av Linköpings Stadsmission och det sociala arbetets organisering i Linköpings kommun. När jag fortsättningsvis skriver Stadsmissionen avses Linköpings Stadsmission.

LINKÖPINGS STADSMISSION

Stadsmissionen som startade 1972 är en ekumenisk förening med representativ demokrati med ombudsmöte och årsmöte. Medlemmar är så gott som alla kristna församlingar i Linköpings kommun, 41 st. (2005) Kommunen är med sitt utpräglade anbudsförfarande exempel på de senaste årens förändring av välfärdspolitiken. Flera sociala uppdrag är sedan 1992 konkurrensutsatta, finansierade av allmänna medel. Utöver kommunen utförs socialt arbete av privata vinstdrivande företag och Stadsmissionen som den - än så länge - enda icke-vinstdrivande organisationen. I jämförelse med att vara beroende av kommunala bidrag gagnar anbudssystemet Stadsmissionen. De kommunala avtalen utgör 70 % av Stadsmissionens verksamhet. (2005) Återstående 30 % består bl.a. av gåvor, bidrag och insamlade medel. (LL) Inom dessa 30 % ryms den verksamhet jag valt att studera.

Den senaste femårsperioden har för Stadsmissionens del inneburit en utveckling i rask takt. Personalstyrkan har år 2001 - 2005 ökat från 19 till ca 70 anställda. Till detta kommer 70 frivilliga medarbetare.

Så har det inte alltid varit. På 1990-talet höll Stadsmissionen på att gå i konkurs och den massmediala bevakningen var främst negativ. Detta har förändrats och nu visas ett helt annat förtroende för verksamheten berättar direktor Lars Linebäck. (LL)

Stadsmissionens ideologiska och teologiska bas uttrycks i termer av diakoni och

öppenhet för människans hela livssituation.

Verksamhetsidén är en vilja att: "utifrån en kristen, positiv människosyn, professionellt hjälpa och stödja människor i utsatta livssituationer".

En del har goda stödjande sociala nätverk, andra inga alls, eller dåliga.

När "livet brister", vill Stadsmissionen gå in i ett medvandrarskap, inte ta över, men stödja.

(Måldokument 2004)

"Vi står för det ytterst svaga ... om ingen annan står upp så ska i alla fall vi stå upp"

(LL)

Flykting- och asylverksamheten

Bakgrunden till flykting- och

asylverksamheten är en diakontjänst som

överförs till Stadsmissionen 2001, efter

förfrågan från Linköpings kyrkliga

samfällighet. Ett samarbetsavtal upprättas

som permanentas samma år. Diakonen företräder Svenska kyrkan med placering på

Stadsmissionen. Året därpå utökas verksamheten med en pedagog med bakgrund som SFI-

lärare. (Protokoll 2000-11-15, 2001-10-30, bilaga till avtal 2002-11-18) Från början blir den

dominerande arbetsmetoden nätverk. Om dessa nätverk handlar denna uppsats.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Jag är intresserad av relationer mellan olika samhällssektorer, med utgångspunkt i den

ideella sektorn. Syftet med uppsatsen är att undersöka förutsättningarna - när det gäller

samverkan och påverkan - för en verksamhet organiserad i nätverk. Jag har valt att

fokusera på de nätverk Stadsmissionens flykting- och asylverksamhet är en del av under

åren 2001-2004 och att använda teorier om socialt kapital som en del i förståelsen av

möjligheter och hinder.

Jag ställer mig därför frågor som:

- Vilka nätverkskontakter har flykting- och asylverksamheten?
- Vilka problem och möjligheter till påverkan respektive samverkan ger de?
- Vad består det sociala kapitalet i för Stadsmissionens del?
- Vilket socialt kapital skapas i nätverken?

TIDIGARE FORSKNING

Jag har valt att fokusera på begreppet socialt kapital vilket berörs av ett antal forskare inom discipliner som sociologi, statskunskap och företagsekonomi. (Westlund 2000, s.2)

AVGRÄNSNING OCH BEGREPP

De teoretiska avgränsningarna har skett genom att jag använt delar av tillämpbar litteratur från den magisterutbildning jag deltar i och kompletterat med tidigare studier om samhällets organisering. Den teoretiska ansatsen har avgränsats till begreppet socialt kapital. Jag går av utrymmesskäl inte in på den kritik som riktats mot den teori och de forskare jag refererar till.

Tidsaspekten och empirins omfattning har spelat in för valet att koncentrera studien flykting- och asylarbetets nätverkskontakter. Jag kommer inte att beröra den del av verksamheten som handlar om integration. Jag begränsar insamling av material till åren 2001-2004 p.g.a. att verksamheten därefter organisatoriskt inlemmades i en utökad integrationsverksamhet. Det enda undantaget är påskuppropet 2005 – med krav på flyktingamnesti, eftersom det är ett unikt och tydligt exempel på påverkan inom det ämnesområde jag studerar. Fokus ligger på organisationsnivå. Flykting - och asylpolitiken samt handläggning av enskilda ärenden kommer jag inte att beröra. Att intervjua enskilda flyktingar eller deltagare i nätverken för alltför långt med tanke på uppsatsens omfattning. Jag avgränsar därför arbetet till en intern studie. Hur den interna bilden överensstämmer med en externt upplevd verklighet kommer jag därmed inte att gå in på. Jag kommer inte heller annat än helt kort att beröra innehållet i den massmediala bevakningen av verksamheten, vilken i sig är omfattande nog att utgöra ett eget studium. Jag har sökt funktionella definitioner för begrepp som är centrala för det jag studerar.

(Ekstrand, Gustafsson, Junus 2001, s. 12) De är:

Samverkan

Jag ansluter mig i denna uppsats till vad Danermark skriver om samverkan: ”Samverkans minsta gemensamma nämnare är att två eller flera personer *interagerar* om *något* i ett specifikt *syfte*.” ”Interagera” handlar om att få något i utbyte. ”Något” betyder att det måste finnas ett gemensamt objekt för samverkan. ”Syftet” kan variera liksom hur samverkan konkret gestaltas. (Danermark 2004, s. 17)

Påverkan

Påverka betyder: ”att (fortlöpande) inverka på något och därvid vanligen orsaka förändring”. (Norstedts Svenska ordbok) I denna uppsats ligger begreppet påverkan innehållsligt nära begreppet samhällskritik, i meningen reagera på system eller åtgärder som inte ger fullgott eller lika samhällsstöd åt enskilda eller grupper. Att jag valt begreppet påverkan före samhällskritik beror på att det senare var svårkommunicerat hos dem jag intervjuade och möttes med ett visst motstånd. I stället använder jag begreppet påverkan som ligger närmare den hållning de uttryckt att de är bekväma med.

Nätverk

Nätverk beskrivs allmänt som: ”System av inbördes förbundna enheter som liknar ett nät.” (Norstedts Svenska ordbok) Sociala nätverk kan beskrivas som sociala relationsmönster mellan individer, grupper eller organisationer. Det totala nätverk som dessa relationer tillsammans bildar blir den strukturella kontext där de enskilt och relationsmässigt kan förstås. Fokus ligger inte på egenskaper hos de enskilda aktörerna utan på relationen mellan dem. (Sociologiskt lexikon 1998) Jag ansluter mig i denna uppsats till detta relationella sätt att se på nätverk.

Socialt kapital

Socialt kapital är resurser knutna till en aktörs varaktiga gruppmedlemskap eller nätverksrelationer. (Sociologiskt lexikon 1998) I denna uppsats behandlas flera aspekter av begreppet. Jag kommer att återkomma till avgränsande eller sammanbindande socialt kapital (*bonding*), brobyggande eller överbryggande socialt kapital (*bridging*) och

sammanlänkande socialt kapital (*linking*). Jag kommer att använda de engelska begreppen p.g.a. att den svenska översättningen är flerordig.

II. TEORETISKA PERSPEKTIV

SOCIALT KAPITAL

I sökandet efter en teoretisk ram fastnade jag för begreppet socialt kapital. Av de samhällsforskare som behandlat detta har jag begränsat mig till tre; sociologerna Robert D. Putnam, Pierre Bourdieu och Bo Rothstein. Valet föll på dessa för att de tillför begreppet delvis olika vinklingar. Deras produktion är omfattande. Min kunskap om den är liten. Min förhoppning är ändå att resultatet inte har avgörande brister.

Socialt kapital hos Putnam

Den amerikanske samhällsvetaren Putnams teori om socialt kapital har två beståndsdelar. Han beskriver socialt kapital som konkreta mellanmänniska förbindelser i *sociala nätverk* (strukturell komponent) och de *normer om ömsesidighet och tillit* som uppstår i nätverken (kulturell komponent). Den strukturella komponenten - nätverk - framhävs som grundsubstanten i socialt kapital. Den i sin tur hör ihop med de kulturella komponenterna - tillit och normer. Dessa tre utgör aspekter av socialt kapital och hänger samman - ju mer nätverk, desto mer tillit skapas. (Rosenmeier s. 21- 22) Frivilligt samarbete baserat på nätverk, normer och tillit är, menar Putnam, överlägset regler och central kontroll. Tillgången till socialt kapital möjliggör det samarbete demokratin bygger på, har en positiv betydelse för samhällseffektiviteten och ekonomins tillväxt. (Rothstein 2003, s. 80-81, 87, 95) Att socialt kapital uppstår i nätverk av sociala relationer gör att det ska förstås som resurser som går utöver individens egenskaper och som denne får del av i nätverken. Socialt kapital ligger alltså i relationsstrukturerna och inte hos enskilda medlemmar. (Rosenmeier, s. 23-24)

Tillit och den sociala fällan

Den viktigaste normen som skapas i sociala nätverk är *ömsesidighet* utifrån principen om social tillit: "Nu gör jag det här för dig och väntar mig att du (eller kanske någon annan) återgäldar tjänsten." (Putnam, 2000, s. 141-144) Tjänster besvaras med gentjänster både

privat mellan människor och kollektivt i form av att t.ex. betala skatt. (Rosenmeier s. 23)
Ju mer socialt kapital i form av tillit, ju mindre risk att hamna i den *sociala fällan*. Teorin om den sociala fällan utgår från att vad vi gör beror på vad vi tror andra kommer att göra. Utifrån tidigare erfarenheter gör vi riskkalkyler. Alla vinner på att alla samarbetar men man kommer inte att göra det om det finns en bild av att de andra är opålitliga. Med en sådan ingång i en relation på grupp- eller samhällsnivå, slår den sociala fällan till. Att samarbeta i det läget vore meningslöst eller riskfyllt. Samarbete uppstår endast om man kan lita på den andre. (Rothstein 2003, s. 15, 21-22, 81)

Bonding och bridging

Putnam gör en distinktion mellan två slags nätverk och skiljer mellan bonding och bridging. *Bonding* omfattar nätverk som är inåtblickande och bygger på ömsesidig lojalitet i homogena grupper med starka sociala identitetsskapande band. Genom t. ex. religion eller etnicitet avgränsas alternativt sammanbinds gruppen gentemot omvärlden. Identiteten blir snäv. Denna form av socialt kapital kan vara ett betydelsefullt psykologiskt och socialt stöd för nätverkets medlemmar. En mer negativ effekt är risken för exkludering eller för begränsande social kontroll inom gruppen.

Bridging i sin tur är utåtblickande och bygger på individer från olika sociala sammanhang. Till skillnad från bonding går det generella före det specifika. Bridging är inkluderande och skapar en utvidgad identitet. Banden mellan medlemmarna är svagare, men eftersom de är avgörande för att få tillgång till information och externa tillgångar är de värdefullare än de starkare bonding-banden. Dessa två former av socialt kapital behöver inte stå i ett motsatsförhållande, utan kan finnas sida vid sida. En person kan ha bonding - kapital inom en specifik grupp och bridging - kapital inom andra. (Putnam 2000, s. 22-23, Rosenmeier 2004, s. 24-25)

Socialt kapital hos Rothstein

Staten och det sociala kapitalet

I Sverige har sedan århundraden bilden av "den goda staten" spelat stor roll för den sociala utvecklingen. I det svenska folkhemmet betonades vikten av samarbete och samförstånd där staten hade övergripande ansvar för samhället. (Qvarsell 1995, sid. 20)

Rothstein utgår från den svenska kontexten och menar att fortfarande finns i jämförande studier med andra länder en hög grad av tillit människor emellan och ett förtroende för genomförande samhällsinstitutioner som t.ex. rättsväsendet, medan förtroendet för de representativa institutionerna, som politiska partier är mindre. (Rothstein 2003, s. 176-180, 194)

Enligt Rothstein är socialt kapital inte enbart något som skapas mellan människor på samma nivå; horisontellt. Det finns, menar han, en koppling mellan tilliten till olika typer av politiska institutioner och tillit människor emellan - *linking*. (Engström, Järleborg, Hallqvist 2005, s. 4, Hyppää 2005) Han beskriver hur socialt kapital kan skapas uppifrån, vertikalt, genom trovärdiga politiska opartiska institutioner som fungerar så att vi kan lita på att alla blir behandlade likvärdigt och rättvist. (Rothstein 2003, s. 219, 222-223) Han framställer socialt kapital på individ-, organisations-, och samhällsnivå som summan av antalet sociala relationer (kvantitet) multiplicerat med graden av förtroende i dessa (kvalitet). Graden av tillit till andra människor i organisatoriska sammanhang eller i samhället, är den centrala kvalitativa beståndsdel i socialt kapital. Det sociala kapitalet är relationellt, d.v.s. utgår från hur människor uppfattar varandra. Har man tillit till andra människor och uppfattas man själv som trovärdig, får det konsekvenser för deltagande i sociala nätverk. Finns inte denna ömsesidiga tillit kan enskilda, grupper eller samhällen hamna i den sociala fällan. (Rothstein 2003, s. 15, 98, 112)

Det svenska välfärdssystemet

Förtroende för välfärdssystemet bygger på en tvåfaldig nyttofunktion. Denna innebär att medborgarna under vissa villkor är villiga att kombinera normbunden oegennyttan för det kollektivs bästa (t.ex. genom att betala skatt) med sitt egenintresse. (Rothstein 2002, s. 165-166) Detta fungerar så länge staten uppfattas som legitim. Urholkas förtroendet faller systemet samman. För att det ska fungera måste de välfärdsprogram som föreslås i det politiska systemet för det första uppfattas som riktiga och realiserade på ett förtroendefullt sätt. För det andra måste det finnas ett förtroende för att övriga medborgare bidrar solidariskt. Staten måste verka för att välfärden genomförs så att man undviker mutor, massmissbruk och ett orätt utnyttjande av systemet. Rothstein menar att selektiva behovsprövande institutioner riskerar att leda till byråkratiskt maktmissbruk med risk för

godtycklig behandling å ena sidan och fusk från klienterna å andra sidan. Den ömsesidiga misstänksamheten undergräver tilliten till systemet och det uppstår ett behov av kontroll som jämvikt. Han pläderar därför för en generell välfärdspolitik med så lite särskiljande och utpekande av ”behövande” som möjligt. (Rothstein 2002, s. 171-174, 193-195, 261)

Socialt kapital hos Bourdieu

Om Rothstein betonar socialt kapital vertikalt, poängterar fransmannen Bourdieu, i likhet med Putnam, horisontella *sociala nätverk* som grunden för socialt kapital. I motsats till dem båda använder han däremot inte begreppet tillit och förutsätter inte att ömsesidighet präglar nätverken. Tillit och ömsesidighet ser han mera som biprodukter, inte som något nödvändigt. Det primära i hans teori är i stället att sociala nätverk är en produkt av *medvetna individuella eller kollektiva investeringar*. Med målet i sikte medverkar enskilda taktiskt till att skapa nätverk där de kan dra fördelar av det sociala kapitalet i form av resurser. Socialt kapital är därmed primärt den sociala relation som möjliggör för individer att få tillgång till de resurser som resten av medlemmarna i nätverket har. Relationen präglas av en förväntan på *vinst*, antingen i form av kapital eller av makt. Genom *utbyte* av kapital, materiellt eller symboliskt, skapas ett ömsesidigt *erkännande*. Detta binder samman gruppen som på så sätt överlever. (Rosenmeier 2004, s. 17-19)

Kapital och sociala fält

Bourdieu menar att individens handlingsutrymme i samhället grundas i materiella och immateriella kapitalformer med resurser och egenskaper som människor drar nytta av i sina liv. Med hjälp av ett utvidgat kapitalbegrepp beskriver han fyra sorters kapital; *symboliskt-* (titlar och utmärkelser), *ekonomiskt-* (pengar), *kulturellt-* (t.ex. utbildning) och slutligen *socialt kapital* där han framhäver sociala nätverk som det sociala kapitalets grundpremiss. Genom att vara med i en grupp kan individen höja sin sociala status eftersom en effekt av medlemskapet är att andra former av kapital kan förstärkas. Socialt kapital är en kvalitet som säger något om mängden av och storleken på de nätverk som individen ingår i, snarare än att vara en egenskap hos gruppen i sig. (Rosenmeier 2004, s. 15-19) De olika kapitalen är resurser som kan erövrats, förvaltas och omvandlas till nya värden i en ny social position. De är något man använder, har nytta av, bedriver handel

med. På det individuella planet sker detta med hjälp av *kapitalvolym och social position*. På det kollektiva planet sker det genom sociala fält, där det sker en konkurrens om inflytande och makt. Det krävs tillgång till ett visst kapital och en viss volym om det ska få ett värde och leda till ett erkännande. (Månsson 1998, s. 406-407)

Socialt kapital på gott och ont

Socialt kapital kan vara svårt att "ta på" men dess effekter kan man studera. I goda termer beskrivs det som en resurs och en sammanhållande kraft i nationer eller grupper av olika slag, som ett slags socialt lim. Det har en adderande effekt för enskilda individer och samhällen. I takt med ökad grad av socialt kapital, ökar samhällets effektivitet, varför socialt kapital är en produktionsfaktor. (Rosenmeier 2004, s. 4) Men som alla former av kapital kan det sociala kapitalet få antisociala syften. (Putnam 2000, s.22) Det kan därför inte enbart tolkas positivt. Den som står ensam, utanför sociala relationer, saknar socialt kapital. Därmed kan dess baksida bli exkludering och upplevelser av utanförskap. (Rosenmeier 2004, s. 4) De sociala nätverken kan dessutom vara uppbyggda på misstro gentemot andra nätverk och därmed inte alls generera medmänsklig tillit utan bli en negativ tillgång för samhället. (Rothstein 2002, s. 278, 2003, s. 98, 167)

Sammanfattning

Socialt kapital kan beskrivas som horisontellt - något som skapas mellan individer på samma nivå i samhället, eller vertikalt - relationer mellan individer och samhällseliga institutioner. (Engström, Järleborg, Hallqvist 2005, s. 4) Dessa olika sorters socialt kapital kallas:

- Bonding; avgränsande eller sammanbindande socialt kapital – horisontell tillit mellan människor *inom en grupp*. (Bourdieu)
- Bridging; brobyggande eller överbyggande socialt kapital - horisontell tillit *mellan grupper*. (Putnam)
- Linking; sammanlänkande socialt kapital - vertikalt förtroende *mellan informella och formella institutioner och samhällsmedborgaren*. (Rothstein) (Hyppää 2005, Engström, Järleborg, Hallqvist 2005, s. 4)

Putnam lägger tyngdpunkt på tillitsfaktorn som avgörande för socialt kapital. I takt med

att vi litar på varandra är det lättare att samverka i formella eller informella organisationer och nätverk. *Bourdieu* framhåller att det krävs rätt sorts kapital – värden, resurser och tillgångar -, en viss volym och ett erkännande från omgivningen för att kapitalet ska bli användbart. Individerna når sina mål i konkurrens och maktkamp med andra inom en grupp eller mellan olika sociala fält. *Rothstein* betonar hur socialt kapital skapas i tillit mellan den enskilde och trovärdiga samhällsinstitutioner.

Jag kommer att anknyta till dessa beskrivningar av socialt kapital vid analysen av flykting- och asylverksamhetens möjligheter till och hinder för samverkan och påverkan.

Sociala nätverk har ett värde eftersom det där skapas ett socialt kapital, en tillgång för den enskilde och för kollektivet. Den gömda flyktingens livssituation är att stå utanför dessa sociala nätverk, utanför samhället - att sakna inflytande och erkännande. Vilken roll kan flykting- och asylverksamhetens organisering i nätverk betyda i det sammanhanget? I analysen av detta kommer jag att ta med mig distinktionen mellan bridging, bonding och linking.

Bourdieu poängterar vikten av tillgång till resurser i nätverk och betydelsen av resursernas mängd och kvalitet. Jag vill pröva detta på flyktingens livssituation, på Stadsmissionen som helhet och framför allt på flykting- och asylverksamheten. Jag avser också att anknyta till Bourdieus teori om vikten av utbyte av olika sorters kapital som grund för nätverkens överlevnad. Slutligen avser jag att ta med mig teorin om den sociala fällan.

Mot bakgrund av teorierna om socialt kapital, ska jag nu först knyta an till *samverkan* som ett av de båda begrepp jag kommer att fokusera vid studiet av flykting- och asylverksamheten.

SAMVERKAN

Samverkan är möjlig där uppdragen i de olika samhällssektorerna - det offentliga, näringslivet och tredje sektorn - överlappar varandra. Den baseras på behovet av att gemensamt lösa konkreta frågor, samtidigt som den kan ha ett symboliskt värde, t. ex. då kyrkan och kommunen samverkar. (Thidevall 2003, s. 71, 73) Med Danermarks

definition av samverkan kan det handla om att addera insatserna för att nå bästa resultat eller om att man behöver en tillfällig konsultativ insats från en annan organisation.

(Danermark, Kullberg 1999, s. 35, 39)

Samverkan *underlättas* av att man kompletterar varandra och inte konkurrerar. För en god samverkan krävs att yttre faktorer är genomtänkta. Det kan handla om en gemensam kostnads- och ansvarsfördelning eller ett klargörande av huvudmannaskap och ledning. Likaså är det viktigt med inre faktorer såsom motivation och yrkesidentitet och att man diskuterar igenom mål, syfte, etiska förhållanden etc. (Danermark, Kullberg 1999, s. 56-57, 103)

Samverkan kan *hindras* av statusskillnader, skilda utgångspunkter för värdering av ett problem, brist på respekt för andras kompetens eller rädsla att förlora egen auktoritet. Annat som kan ge upphov till samverkansproblem är olika förklarings- och kunskapsmodeller, människosyner och organisationskulturer. Det kan också handla om maktstrukturer, etiska koder, divergerande praxis och regelverk och skilda eller rent av motsatta ekonomiska intressen. Samverkan försvåras också av brist på genomarbetade målsättningar och arbetsätt, oklarhet i ansvarsfördelning, dålig samordning, stor arbetsbelastning eller hög personalomsättning. (Danermark, Kullberg 1999, s. 40-49, 54-55) Utifrån teorin om socialt kapital kan det uttryckas som riskmoment för att den sociala fällan ska slå till.

I alla samverkanssituationer är *makt* en komponent, om än omedvetet och under andra beteckningar. I stället för makt talas det om inflytande, delaktighet, självständighet, handlingsutrymme eller kontroll. Olika professioner har som representanter för skilda sammanhang olika status i gruppen och olika mandat från den egna organisationen. (Danermark 2004, s. 9,14-15, 17, 22) ”Frågan är vem som äger rätten att tala och vem som är den verkliga experten”. (Danermark, Kullberg 1999, s. 67)

Sammanfattning

Samverkan ses i denna uppsats som relationellt, i likhet med socialt kapital. Inre och yttre faktorer kan både främja och hindra samverkan, vilket jag kommer att återkomma till i analysen. Innan jag kommer in på innehållet i det empiriska materialet ska jag nu

redogöra för hur jag hanterat det.

METOD

Vetenskapsteoretiskt synsätt

Kunskapsteoretiskt identifierar jag mig kritisk realism. Den kritiska realismen ställer frågan: Vilken kunskap kan vi nå om ett objekt? (Danermark m fl. 1997, s. 61) Det sociala livet konstitueras enligt den kritiska realismen genom relationer. Verkligheten är bara delvis möjlig att observera och när den utforskas är språkliga begrepp det som tilldelar den en social mening. Därför ses begreppsbildning som viktigt. (Pettersson 2000, s. 56-57, 159) Verkligheten är mångtydig, inga tolkningar är neutrala. Vi lägger alltid in perspektiv i det vi ser. (Alvesson, Sköldberg 1994, s. 19, 49) Val av metoder och begrepp, vad man frågar efter, avgör vilken bild av verkligheten man får. (Ekstrand, Gustafsson, Junus 2001, s. 14)

Fallstudie

Studien är att betrakta som en fallstudie. Betecknande för en fallstudie är att det är en undersökning av ett begränsat fall; en individ, mindre grupp, organisation eller situation som fokuseras. (Patel, Davidsson 1994, s. 44) I mitt fall handlar det om flykting- och asylverksamheten inom Linköpings Stadsmission. Jag valde att börja i empirin genom att med fokus på mitt intressefält ställa frågor till den verksamhet jag ville veta mer om. Det metodologiska angreppssättet är det kvalitativt deskriptiva, med syfte att "förstå innebörden i en viss företeelse eller upplevelse".(Pettersson 2000, s. 184) Kartläggning av nätverksarbetet är en central del av dokumentredovisningen. Insamlad data ska systematiseras och analyseras med hjälp av teorin om socialt kapital och utifrån begreppen samverkan och påverkan. (Repstad 1999, s. 128)

Intervjuaren

Jag arbetade år 2004 i lokaler nära flykting- och asylverksamheten, vilket innebär att jag följt verksamheten under en period. Jag har m.a.o. en arbetsrelation till de jag valt att intervjua, även om vi inte arbetat på samma enhet inom Stadsmissionen. Direktör - som är en av de intervjuade - är en av mina närmaste arbetskamrater. Även i min förra tjänst följde jag verksamheten på avstånd. Det finns alltså ett relativt nära förhållande mellan

det som ska studeras och mig, något som betonas i den kvalitativa forskningstraditionen och har sina speciella risker med tanke på distans och opartiskhet. (Repstad 1999, s. 10-11, 27) Jag är medveten om min förförståelse och om att: ”’verkligheten’ är alltid redan tolkad”. (Alvesson, Sköldberg 1994, s. 71) Detta kan jag se både för- och nackdelar med. En fördel är att min personkänedom guidat mig i val av intervjuform. Jag har hanterat närheten till de intervjuade genom att ha en medläsare till intervjuerna och mitt refererande av dem.¹

Val av verksamhetsområde

Att jag valde flykting- och asylverksamheten beror på att den är muntligt omvittnad såväl ur ett samverkans- som ett samhällskritiskt perspektiv och att den agerar över samhällssektorer och samhällsnivåer. Det finns dessutom relativt mycket dokumenterat material att ta del av.

Material

Studien omfattar de interna dokument som beskriver verksamheten åren 2001- 2004. Jag har studerat det skriftliga materialet för att få en grundläggande beskrivning, vilken jag sedan fördjupat i tre intervjuer. Dokumenten omfattar styrelseprotokoll från Stadsmissionen, protokoll från Linköpings kyrkliga samfällighet, avtal dessa båda organisationer emellan, samrådsanteckningar från nätverksmöten, mål- och verksamhetsbeskrivningar, skrivelser till myndigheter och politiker, löpande dokumentation från arbetet och broschyrer. Det finns både normativa och deskriptiva källor. (Repstad 1999, s. 89) Materialet är huvudsakligen skrivet av medarbetarna och direktor i syfte att informera olika intressenter om verksamheten eller i syfte att strukturera arbetet. Det empiriska material jag tagit del av är primärkällor. (Patel, Davidsson 1994, s. 2, 55) När det gäller uppsatsens teoretiska avsnitt har jag använt både primär- och sekundärkällor.

Intervjuer

Kvalitativa metoder utgår från studiesubjektens perspektiv. (Alvesson, Sköldberg 1994,

---

¹ Gudrun Persson har läst intervjuerna och uppsatsen och funnit dem vara i överensstämmelse.

s.10) Det jag studerar avgränsas till ett inomperspektiv såtillvida att de muntliga källorna begränsas till Stadsmissionen. Jag har intervjuat de båda medarbetarna inom flyktingverksamheten, Jan Johansson och Lena Josefsson, som var anställda under den period jag valt att studera. Jag har dessutom intervjuat direktor Lars Linebäck som ledare för verksamheten. Dessa tre är nyckelpersoner, vet mest om det jag vill studera (Repstad 1999, s. 46, 67) och är de som haft störst inflytande över hur verksamheten utformats. Intervjuerna präglas av öppenhet parat med en viss grad av strukturering med förberedda teman utifrån frågor som framkommit vid studium av aktuella dokument; en kombination av en ostrukturerad och en strukturerad intervju. (Pettersson 2000, s. 188) Jag bedömde att denna intervjuform skulle fungera bäst. Frågorna har därmed inte blivit identiska, men haft samma fokus. Intervjun med direktor skiljer sig något från de båda övriga, då denna också omfattar Stadsmissionen som helhet för att ge en bild av den kontext flykting- och asylverksamheten är en del av.

De intervjuade fick föreslå var vi skulle ses. Jag anpassade mig efter deras önskemål. Jag har bandat intervjuerna och skrivit ut dem i sin helhet. Eftersom det är fråga om retrospektiva intervjuer, finns det en risk för minnesförskjutningar. (Repstad 1999, s. 81, 86). För enkelhetens skull förkortas hänvisningar till intervjuerna med de intervjuades initialer: LL (Lars Linebäck) LJ (Lena Josefsson) och JJ (Jan Johansson). I de fall då intervjuernas innehåll sammanfallit med skrivna dokument, har jag valt att referera till intervjuerna.

Etiska överväganden

Före varje intervju berättade jag om studiens syfte (magisteruppsats) och förvissade mig om att få ett godkännande att använda intervjumaterialet utan anonymitet. Tre intervjuer är för lite för att behandlas konfidentiellt. De intervjuade fick inledningsvis veta att de får läsa uppsatsen för att kunna ha synpunkter på om jag missuppfattat dem, men att de däremot inte kan påverka min analys. De har läst och känt igen sig. (Hemerén, Gustafsson, Petersson 2004, s. 19)

III. RESULTAT

Jag kommer nu att beskriva Stadsmissionens flykting- och asylverksamhet organiserad i nätverk och fokusera på förutsättningarna för samverkan och påverkan i förhållande till övriga delar av samhället. Genom läsning av målbeskrivningar, verksamhetsplaner och samrådsanteckningar och i intervjuerna fokusera på nätverkens betydelse, har jag försökt bilda mig en uppfattning om hur nätverken fungerar, vilka möjligheter de ger och vilka problem som kan uppstå.

FLYKTING- OCH ASYLVERKSAMHETEN

Stadsmissionen gömmer inga flyktingar, men möter gömda som har valt att stanna i Sverige trots avslag på ansökan om uppehållstillstånd. Verksamhetens *ena fokus* ligger på möten på individ- och familjenivå. Ambitionen är att praktiskt, juridiskt och medmänskligt vara en länk och skapa nätverk kring flyktingfamiljer. Verksamhetens *andra fokus* ligger på påverkan på beslutsfattare och ansvariga för asylärenden. Detta sker både på lokal och nationell nivå och kan beskrivas som politiskt lobbyarbete.

(Socialstyrelsen 2004, s. 24) Grunden för den första kontakten är alltid ett utvisningsbeslut. Ofta rör det sig om traumatiska livsberättelser:

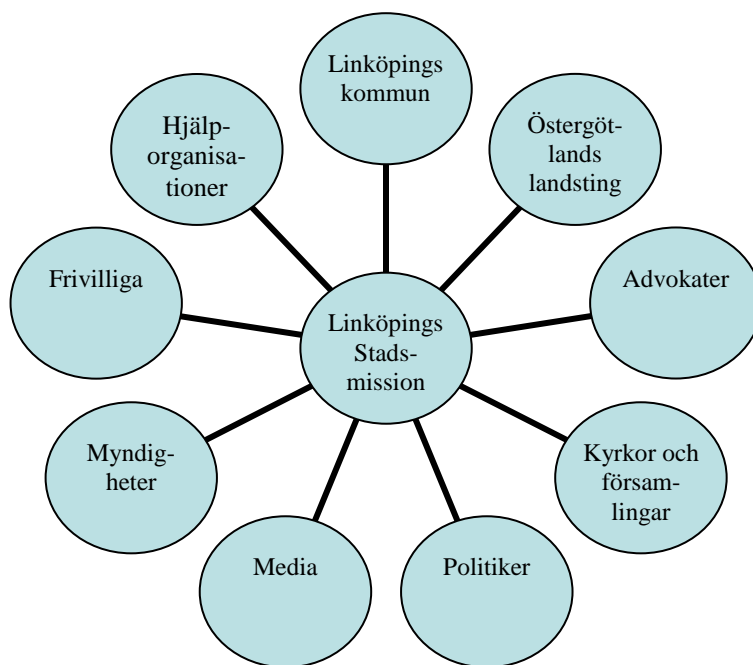
Jag hittade en mamma och hennes då 25-åriga dotter.... Jag visades in av en tolk i en liten etta med kokvrå. Dörren öppnas av dottern. De hade bott i Sebreniza...och där drev man ut mamma, pappa, lillebror som är 14 år och dottern som då är 17-18 år. Man tvingade in dem i ett vagnslider. Mitt framför pappa och lillebror våldtog man först mamman - och de tvingades under vapenhot se på - och sedan den unga dottern. Därefter fördes pojken och pappan bort och blev två av de 8 400 som inom loppet av fem dagar avrättades i Sebreniza. De sökte skydd i Sverige och fick det inte. (JJ)

Om nya skäl för uppehållstillstånd tillkommit, hjälper Stadsmissionens medarbetare till att överklaga utvisningsbeslutet. I annat fall försöker man bidra med en realistisk uppfattning om framtidsmöjligheterna. Ofta handlar det då om att finnas med i en process av att acceptera ett återvändande. Det är inte ovanligt att kontakten avslutas på Arlanda. Målet i det skedet är ett bra avslut och ett gott farväl. (Socialstyrelsen 2004, s.24, 41, LJ) Medarbetarna betonar att det alltid handlar om flyktingens beslut. Det gäller att inte forcera, inte gå före. Man kan som medarbetare ha en idé, väcka en tanke, men där tar mandatet slut, betonar Lena Josefsson. (LJ)

Nätverkskarta

För att få en översyn över nätverken bad jag hösten 2004 medarbetarna att kartlägga dem. Det visade sig bli 39 stycken som vid intervjuerna kompletterades med ytterligare några. Medarbetarna själva grupperade dem i större enheter som de rubricerade: kyrkor och församlingar, frivilliga, hjälporganisationer, advokater, politiker, Linköpings kommun, landstinget i Östergötland, myndigheter och media. (Kartläggning av nätverk, dec. 2004)

Nedan följer en beskrivning av dessa nätverk. Jag har utgått från medarbetarnas rubriceringar av nätverken och förhåller mig inte kritisk till deras indelning. I intervjuerna nämns särskilt kontakterna med flyktingmedicin, Migrationsverket, polisen och media som ömsesidigt frekventa. Det hade varit intressant att veta om dessa kontakter varit tätare än övriga, men eftersom jag inte ställt en specifik fråga om detta, har jag inte svar på det.

Kyrkor och församlingar

Lars Linebäck berättar att det från Stadsmissionens sida finns en aktiv strävan efter ett "vi" med församlingarna. Ett stort arbete har lagts ner på att hitta strukturer för en god kontakt.

Att församling och Stadsmission samspelar

är avgörande. Det krävs ofta ett större team kring familjen som söker stöd och insatserna behöver fördelas. Stadsmissionens roll blir ofta att göra en bedömning av ärendet, hjälpa till med överklagande och lotsa till de kompetenser som finns i det nätverk man har tillgång till. (Brev till kyrkoherdarna i Linköpings församlingar 2004-03-22) Samverkan består av rådgivning, samtal, fortbildning och olika projekt. Det har handlat om

kartläggning av gömda asylsökande och vilken roll församlingen kan ha i samverkan med Stadsmissionen eller om gemensamma familjeläger för att möta barns och ungdomars psykosociala behov. (Verksamhetsberättelse 2003) Medarbetarna har också regelbundna möten med islamska församlingar i Linköping.

Utöver lokal och regional mångreligiös och framför allt ekumenisk samverkan ser Stadsmissionens medarbetare behov av möten på nationell nivå för att dela erfarenheter kring aktuella flykting-, asyl- och integrationsfrågor. De knyter kontakt med Sveriges Kristna råd och tillsammans med kollegor i andra stift uppsöker de ärkebiskopen för att ta initiativ till ett nationellt nätverk. De ser behov av lobbyism på riksdags- och regeringsnivå i en rad socialpolitiska- och människorättsfrågor. Förhoppningen är att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt ska profilera sig och ta ställning för flyktingarnas situation. (Samrådsanteckningar, 2003-02-27) När det gäller de apatiska barnen ser de situationen med utvisningar som ohållbar. Kontakten med ärkebiskopen resulterade så småningom i påskuppropet då kyrkor och ideella organisationer gick samman och agerade mot utvisning av apatiska barn och riksdagen fattade beslut om förnyad prövning, vilket lett till att många barnfamiljer fått uppehållstillstånd. (JJ)

Frivilliga medarbetare

En del frivilliga medarbetare har läst om verksamheten i media och tagit kontakt. Några har engagerats via Stadsmissionens rekryteringssatsningar eller via församlingarna. Åter andra finns redan med vid flyktingens första kontakt med Stadsmissionen genom att vara en del i ett stödjande nät runt en enskild familj. (LJ) Lena Josefsson beskriver hur de frivilliga medarbetarna gör ett oerhört jobb av ren medmänsklighet, utan ekonomiska förtjänster. De står kvar när det är tålamodskrävande, tungt och tufft. Flyktingens behov styr insatsen. Uppgifterna skiftar. Jan Johansson menar att en viktig uppgift för en frivillig medarbetare är att ”förmedla hopp om hopp”. Detta kan, menar han, ske mycket praktiskt genom att följa med till Migrationsverket eller till tandläkaren, genom att hjälpa till med läxläsning eller helt enkelt vara närvarande.

Hjälporganisationer

Samverkan med andra hjälporganisationer inkluderar särskilt UNHCR, Röda Korset, Caritas, Sociala missionen, Helsingforskommittén och Amnesty. Tillsammans anordnar man seminarier och samverkar för att göra gemensamma påtryckningar i aktuella frågor. Det kan gälla ett värdigt återvändande och möjligheter till skydd i hemlandet eller synen på och argumenten för avvisning av hotade våldsutsatta kvinnor. I detta nätverk beskriver medarbetarna att de möter kollegor som de hämtar mycket inspiration från. (LJ, JJ, LL)

Advokater

Behov av juridiskt sakkunniga gör att man anlitar ett antal advokater som har den kompetens man söker, framför allt Rådgivningsbyrån i Stockholm (juristkompetens i samverkan mellan Rädda Barnen, Caritas, LO, Amnesty och Svenska kyrkan). Mest handlar det om överklaganden av utvisningsbeslut. Stadsmissionens medarbetare kan underlätta Rådgivningsbyråns arbete genom efterforskningar av var det finns en potential att gå vidare. Finns det ur juridiskt perspektiv en ny infallsvinkel arbetar man tillsammans med flyktingen och advokaten igenom ärendet. Den ömsesidiga tilliten i relationen exemplifieras från Rådgivningsbyråns sida bl.a. med ett "bakomkulisserna - nummer" att nyttja utanför telefontid. (LJ, JJ)

Politiker

Ett par gånger per termin möts ett nätverk bestående av riksdagspolitiker och en grupp fältarbetare från olika delar av Sverige. Vid dessa möten lyfts frågor från lokal till nationell nivå. Syftet är att hålla liv i flyktingdebatten, att regelbundet ge bilder "från fältet" och lyfta fram allmängiltiga problem som behöver behandlas politiskt. Liksom övriga nätverk beskrivs riksdagsnätverket i termer av ömsesidigt utbyte. Riksdagsledamöterna tar emot information och kommer på studiebesök. Medarbetarna från fältet prövar sina tankar och får utifrån ett politiskt perspektiv rekommendationer på hur man kan hantera en fråga för att på sikt nå resultat. (LL, LJ)

Det är något man skulle vilja jobba mycket, mycket mera med, d.v.s. ha tankarna. Jobba lite mer förebyggande alltså. Inte behöva stå i problemen så mycket....Det var den mentala duschen att känna att vi jobbar för framtiden, på lång sikt. Att faktiskt kunna

förändra och vara medveten om att det tar tid. (LJ)

Stadsmissionens medarbetare uppvaktar dessutom ministrar och för på lokal nivå samtal med politiker som engagerar sig i flyktingars situation. Ofta kombineras samtal och skrivelser med att olika frågor drivs via media för att få igång en debatt på såväl lokal- som riksplan. En debattartikel de skrivit i Östgöta Correspondenten om kvinnoskydd ger t.ex. genklang i Dagens Nyheter, samtidigt som frågan tas upp i Riksdagsgruppens nätverk och ett brev i ärendet skickas till Migrationsministern. Som ett led i detta efterfrågas Stadsmissionen som remissinstans av Utrikesdepartementet och skriver ett betänkande om "Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse". Det ena ger det andra. (LL, LJ, JJ, Remissutlåtande)

Linköpings kommun och landstinget i Östergötland

Kontakterna med Linköpings kommun och landstinget i Östergötland är omfattande.

En kvinna som är gravid, eller pengarna som är slut, eller maten som inte finns, ett tak som man saknar. Det är inga detaljer precis, utan ganska stora saker när det är kallt ute - att inte ha någonstans att vara, inte ha någonstans att bo. (LJ)

Samverkan sker med socialtjänstens invandrarservice kring utbildningar och med bl.a. sociala jourerna vid akuta familjekriser. Det kommunala bostadsbolaget bistår vid behov med akut boende. Kvinnojouren är behjälplig vid misshandelsfall. Flyktingmedicin, övrig sjukvård, psykiatriska kliniker och vårdcentraler anlitas för bedömning av hälsotillstånd, vård eller medicinering och mödravården kontaktas då en gömd kvinna är gravid och ska föda. Läkarintyg ligger ofta till underlag för ny prövning av ett asylärende. Akut stöd varvas med långsiktigt lobbyarbete.

Exempel på lobbyarbete är frågan om barnkonventionens tillämpning.

Stadsmissionens medarbetare kontaktar Linköpings kommundirektör för att ta upp gömda barns situation med isolering och förlorad skolgång. Detta resulterar i en tolkning av konventionen där ytterligare anställda vid Linköpings kommun involveras. Det konstateras att barnkonventionen saknar undantag och därmed även omfattar gömda barn. De lokala politikerna och riksdagspolitiker från Linköping kontaktas av Stadsmissionens

medarbetare som betonar det politiska ansvaret för alla barns rätt till utbildning. Riksdagsnätverket engagerar sig och tipsar om bästa sättet att driva frågan politiskt på kommunal nivå. Den offentliga debatten kommer igång. (LJ)

Myndigheter

Utlänningsnämnden, Migrationsverket, Utlänningsroteln och socialtjänsten i LVU-ärenden då barn far illa, är de myndigheter som flykting- och asylverksamheten har tätast kontakt med. Det är viktigt med en fungerande relation för att öka möjligheterna att påverka handläggningen. Samtidigt kan relationen till flyktingen kräva att myndigheterna får kritik. (Socialstyrelsen 2004, s. 41)

När det gäller *Migrationsverket* har Stadsmissionens medarbetare kommit att få en stödfunktion genom att sitta med vid möten mellan flyktingen och Migrationsverkets handläggare och enbart lyssna. Efter samtalets slut har de i sin tur ett uppföljningssamtal med flyktingen för bearbetning av vad som sagts, i syfte att undvika missförstånd och förtydliga oklarheter. Ett fortsatt förtroende från Migrationsverkets och flyktingens sida förutsätter att Stadsmissionens medarbetare inte missbrukar det förtroende de fått. (LJ)

Kontakten med Migrationsverket var inte helt given från början. Detsamma gällde polisen. *Utlänningsroteln* var under en period kritisk mot flykting- och asylverksamheten och menade att Stadsmissionen inte skulle ifrågasätta polisens arbete eftersom de enbart gjorde sitt jobb när de verkställde myndighetsbeslut. Kontakten förbättrades markant vid ett möte då man luftade föreställningar om varandras verksamhet och tydliggjorde sina respektive uppdrag. (LL) Efter det har en ömsesidig respekt växt fram och det händer ofta att polisen förlägger möten till Stadsmissionen om flyktingen så önskar. Det kan det handla om frågor kopplade till utvisningsbesked eller allmänna polisiära uppgifter som vittnesförhör. När t.ex. polisen behöver förhöra gömda flyktingar uppstår problem. Flyktingen som är efterlyst vågar inte träda fram av rädsla för att bli häktad. Därmed hindras polisen i sin tjänsteutövning. Genom flyktingens förtroende för Stadsmissionens medarbetare går han eller hon - trots rädsla - med på förhöret om dessa är med. Denna samverkan underlättar polisens arbete och förhindrar svårlösta konflikter. (LJ, JJ)

Vi kan vara en bro över. Vi kan vara den där neutrala platsen som kan användas, även av myndigheterna, om behovet ser ut på det sättet för flyktingen,

säger Lena Josefsson. Polisen kommer ofta civilklädd och mötet blir mindre dramatiskt. Stadsmissionens medarbetare finns även med på dessa samtal för att efteråt kunna bearbeta innehållet med flyktingen, ibland tillsammans med tolk. I gengäld blir en god kontakt med polisen viktig då flyktingen väljer att träda fram och det handlar om att processa ett återvändande.

Media

Massmedia - tidningar, radio och TV, lokalt men även nationellt - håller kontinuerligt kontakt med flykting- och asylverksamheten för att med deras hjälp få konkreta åskådningsexempel i syfte att belysa aktuella flyktingpolitiska frågor. (LJ, JJ, LL) Jan Johansson beskriver hur de i sin tur använder media som ett strategiskt arbetsredskap:

Jag såg till att journalister ringde upp beslutsfattare, inte handläggare utan beslutsfattare på Migrationsverket och frågade: 'Hur går det nu'? Hade inte media funnits hade vi inte fått det. (uppehållstillståndet, min anm.) Därför är media en del i jobbet.

Genom medial bevakning görs ärenden kända. Tanken är att om en medialt uppmärksammas familj grips, kan media tänkas följa upp ärendet. (JJ)

Samverka och påverka - reflektioner kring nätverkens möjligheter och hinder.

Samverkan och påverkan

Lars Linebäck menar att *samverkan* är ett ideologiskt laddat begrepp, en upptäckt av att det finns fler än vi och tillsammans kan vi bli bättre. Som när Linköpings kommun vänder sig till Stadsmissionen med en idé med utgångspunkten - vi har ekonomiska medel, ni har kunskap, vad kan vi göra tillsammans? (LL)

Lena Josefsson menar att samverkan ökar effektiviteten för alla parter. Flykting- och asylverksamheten hade kunnat begränsas till att fördjupa samverkan inom kyrkorna, men att arbeta utåtriktat och nyttja nätverk blev ett medvetet val:

Vi ville inte bara stanna i kyrkans lokaler utan vi vill mera. Då är man helt beroende av andras kompetenser för att komma vidare. Det där ger sig ganska snart.

Nätverket är inspirationskällan som ger möjligheter att nå målen. Det är forum för frågor och fungerar som mötesplatser med kollegor som står i samma eller liknande uppgifter och "inifrån" känner arbetets svårigheter. (LJ, JJ)

När det gäller *påverkan* menar Lars Linebäck att Stadsmissionens förmåga att påverka främst är byggd på förtroende, både i mötet med den enskilde och med samhället. Det är lättare att vara en röst och påverka inom områden där man är aktiv. Det krävs studier för att kartlägga och analysera förhållanden så att kritiken är underbyggd. Ett sätt att arbeta förebyggande är nätverket med riksdagsledamöterna som påverkas attitydmässigt av vad de får se och höra. Ett annat sätt är genom media. Utan media hade verksamheten varit mera anonym. Nu har den haft en påverkan på det allmännas medmänskliga rättsuppfattning, vilket i sin tur påverkar politiken. Samtidigt som förtroende från omgivningen ger makt att påverka måste ödmjukhet alltid vara ett signum för Stadsmissionen, säger Lars Linebäck:

Vi känner oss aldrig maktlösa och vi känner oss alltid maktlösa... *Aldrig maktlösa* - för vi har enorma resurser - personellt, ekonomiskt. Vi har en kolossal bred bas med alla församlingarna med enormt stort förtroende ... *Alltid maktlösa* - inför en människas lidande.

Hinder

De intervjuade betonar samfällt att möjligheterna med nätverk överträffar svårigheterna, men att det ständigt funnits hinder kopplade till samtliga nätverkskontakter.

Hela tiden fanns det med. Men hinder är ju till för att på något sätt sänka eller överbrygga eller att möta. Ibland får man faktiskt gå runt ett hinder också,

säger Lena Josefsson. Som ett led i det betonar hon vikten av att vara observant på vad som är ens uppdrag och att vara medveten om att uppdragen inom nätverken är olika. Det är omöjligt att kräva av varandra att man alltid ska förstå eller anamma den andres

perspektiv. Det man inte förstår får man lämna eller samtala sig fram till och så fokusera på det som är gemensamt och som kan leda framåt.

Lars Linebäck beskriver samverkan som en struktur- och relationsfråga där det kan skapa svårigheter och förvirring om roller inte är klargjorda och förankrade. Svårigheterna kan också ha handlat om att andra i nätverket drabbats av intern överbelastning. I de stunderna har dessa inte med självklarhet orkat med nätverkskontakten. Om det då ur Stadsmissionens perspektiv varit akuta ärenden har det kunnat leda till frustration. Jan Johansson berättar att problemen aldrig blivit så stora att de förhindrat fortsatt kontakt:

Vi grälar för att vi är oense och när vi har grälat färdigt är det för att vi kommit fram till någonting.

Ärlighet så långt det någonsin går med beaktande av sekretessen, är en viktig del i tilliten, fortsätter han:

Ett av mina arbetsredskap är att aldrig ljuga om en flykting, men kanske inte alltid tala om allt. Och bygga upp en relation som är djup och varaktig.

Tillit

”Goda relationer bygger på förtroende mellan två eller flera parter, ett förtroende som det kan ta lång tid att bygga upp, men som kan raderas snabbt.” (Edvardsson 1996, s. 134-135)

Medarbetarna återkommer till vikten av förtroende. Deras bild är att Stadsmissionen såväl som Svenska kyrkan har ett gott renommé och upplevs som trovärdiga. Samhället förväntar sig ett engagemang på barriaden som bekräftar det kyrkan säger sig stå för. (JJ, LL, LJ) Att komma från Stadsmissionen som har församlingarna som bas, har betydelse. Jan Johansson med förankring i Svenska kyrkan berättar:

Hade jag inte haft min gröna skjorta (diakonskjorta, min anm.) och min krage hade de (polisen, min anm.) många gånger bett mig fara och flyga, men de gör det inte när jag har kragen, beroende på att då ber de en hel organisation fara och flyga. Nu har de gjort det ändå vid flera tillfällen (skratt) men å andra sidan så har de bjudit in mig mycket mera än de skulle

ha gjort.

Också flyktingen visar förtroende för kyrkorna. Lena Josefssons bild är att när flyktingar vill samtala om sin uppgivenhet och förtvivlan, är det på kyrkornas dörr man knackar, även muslimer:”... man förväntar sig att möta människor där som är intresserade av människan”, säger hon. Ingen annan instans i samhället får detta förtroende. Att vända sig till kyrkan handlar om sekretess; att slippa bli bedömd och eventuellt utsatt för en åtgärd. Församlingens ordinarie verksamheten kan bli ett välbehövligt inslag för både vuxna och barn under en svår väntetid.

Även övriga nätverk bygger i grunden på förtroende och detta är alltid dagsfärskt.

Förtroendet är A och O. Tullar man på förtroendet, då stängs dörren....eller börjar man klandra varandra, då stängs också dörren. Och det är inte intressant. Det gynnar inte flyktingen. (LJ)

Lena Josefsson berättar att hon i kontakten med Migrationsverket upplevt en ambition att göra ett gott arbete, men att utfallet inte alltid blivit sådant och att det funnits det som hon uppfattat som felaktigt och reagerat kraftfullt mot.

På Migrationsverket kände man inte tillit till alla, men det fanns en grupp ändå. Den gruppen, den innehöll centrala personer som var viktiga för oss att vara med.

Det fanns ändå - efter många kontakter - övervägande tillit och öppenhet i relationen, berättar hon. Den misstänksamhet som kunde finnas i ingångsskedet, luckrades upp allt eftersom medarbetarna från Stadsmissionen släpptes in. Jan Johanssons bild av samverkan med Migrationsverket och Utlänningsnämnden är mörkare: ”Gemensamt kan man säga att det är samtal med två organisationer som inte har givit någon frukt.”

Ömsesidighet

Ömsesidighet är en annan avgörande faktor - att fylla en funktion för varandra och hitta det gemensamma i en ömsesidig vilja till samverkan och en ödmjukhet inför varandras uppdrag. Utan ömsesidigheten, tvåvägskommunikationen, tröttnar man. Finns däremot ett reellt behov och intresse, är det inte svårt att få ihop ett nätverk: ”Det är som en magnet -

slurp! Man dras till varandra.” (LJ) Att få en personlig relation underlättar kommunikationen och förståelsen för den andres arbetsbörda och perspektiv på situationen. Lena Josefsson menar att en frågande hållning är den mest framgångsrika: ”Nu står vi i det här. Hur tänker vi nu? Hur ska vi göra i det här?” (LJ) Samtalet är medlet att få förståelse för varandra och hitta en plattform för förtroende oavsett om det är med flyktingen, myndighetspersoner eller frivilliga. (LL, LJ)

Avveckling

När samverkan och nätverk beskrivs som ett flöde - något som ständigt skiftar form och där platser och grupper varierar - (Thidevall 2003, s. 51) är det igenkännbart i flykting- och asylverksamheten. Interaktionen är övervägande informell, rörlig, behovs-, och situationsanpassad. (Danermark 2004, s. 17, LL, JJ, LJ) Avveckling eller förändring av nätverk sköter sig själv - finns inte behovet ska nätverket inte finnas. Är det inte funktionellt, hittar det ett annat utseende. Man använder varandra på ett ödmjukt sätt så länge det är aktuellt, berättar Lena Josefsson. Att göra konstgjord andning på ett nätverk finns det inte utrymme för. (LJ, LL)

I takt med att nätverket växer uppstår ett behov av tydligare struktur. För att möta detta behov tas en nätverkspolicy fram av de tre jag intervjuat.

Nätverkspolicy

I nätverkspolicyn specificeras hur och med vad flykting- och asylverksamheten ska arbeta:

Alltid: <ul style="list-style-type: none"> - stödja via samtal - lyssna och försöka förstå - sätta gränser - göra bedömning om möjliga insatser - möten med den/de sökande - nätverksbyggande - arbeta under sekretess och tystnadsplikt	Aldrig: <ul style="list-style-type: none"> - gömma människor - nonchalera någon - moralisera - generalisera - avvisa ett första samtal
--	--

<p>Ofta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - erfarenhetsutbyte och rådgivning - främja samarbetet med dem som möter samma människor som vi - rekommendera till sakkunnig - vara stödperson - hjälpa till med barnen (t.ex. vid bokade läkarbesök) - transport (t.ex. till Rådgivningsbyrån i Stockholm, Migrationsverket i Norrköping) - intervju av flykting med hjälp av tolk - rekrytera, informera och stödja kontaktpersoner - kontakt med dem som arbetar med flykting- och integrationsfrågor på lokal- och riksnivå - aktualisera frågor på politisk nivå inom kommun och riksdag - ekonomiskt stöd 	<p>Sällan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - arbeta utanför Linköpings kommun - utföra praktiska göromål (ex. flytt)
---	--

Källa: Policydokument 26/2

2003

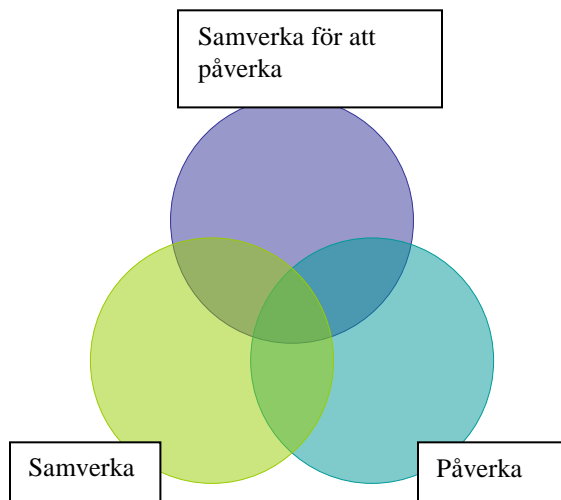
Polycyn ger struktur åt arbetet och kommuniceras med församlingarna (Brev till Linköpings kyrkliga samfällighet 2003) vilket bidrar till att öka tydligheten i kontakten.

Sammanfattning

Jag har nu beskrivit flykting- och asylverksamhetens båda fokus. Det ena ligger på individ- och familjenivå, det andra på påverkan på beslutsfattare och ansvariga för handläggning av asylärenden. Jag har i form av den nätverkskarta medarbetarna skissat, gett en bild av de samverkansfält flykting- och asylverksamheten är en del av.

I vart och ett av nätverken figurerar begreppen *samverkan och/eller påverkan*. När det gäller *kyrkor och församlingar* sker samverkan i direkta asylärenden men också i form av gemensamma familjeläger eller andra projekt. Samverkan med församlingarna kan också leda till påverkan, som i fallet med påskuppropet. Nätverket med *frivilliga* handlar om samverkan på individnivå medan kontaktnätet med *hjälporganisationerna* är på en övergripande samhällsnivå och kan beskrivas som en samverkan i syfte att påverka. Likadant är det med *advokatnätverket*. Samverkan handlar främst om överklaganden av utvisningsbeslut vilket i sig har som mål att påverka beslut fattade av Migrationsverket. När det gäller kontakterna med *landstinget* i Östergötland ligger tyngdpunkten på samverkan utifrån akuta behov, men inte sällan händer det att läkarintyg utgör underlag

för en förnyad prövning av ett asylärende. Därmed finns det även en grad av indirekt påverkan. Relationen till *Linköpings kommun*, liksom till *myndigheter*, präglas av samverkan i en rad frågor där Stadsmissionens medarbetare är i behov av fackkunskap. Men kontakten innehåller också påverkan, som i fallet med barnkonventionen eller polisens sätt att möta flyktingar vid förhör. Slutligen kontakterna med *media* och *riksdagspolitikerna* som förenas av att det handlar om samverkan i syfte att belysa och påverka flyktingpolitiken.

Nätverken omfattar sammanfattningsvis renodlad samverkan respektive påverkan *samt* en kombination av dem båda. Samma nätverkskontakt kan i ett ärende vara en samverkanspart, i ett annat objekt för påverkan. För tydlighetens skull upprättas en nätverkspolicy där flykting- och asylverksamhetens uppdrag specificeras. Medarbetarna betonar vikten av tydlighet, tvåvägskommunikation och tillit.

Finns detta i nätverkskontakten, klarar den oenigheter och andra hinder. Finns detta inte - upphör den, berättar medarbetarna och lyfter fram samtalet som sitt viktigaste arbetsredskap i att skapa detta förtroende.

IV. ANALYS AV FLYKTING- OCH ASYLVERKSAMHETEN

Jag ska nu anknyta till det syfte som beskrevs inledningsvis och pröva begreppet socialt kapital i tolkning av flykting- och asylverksamhetens organisering i nätverk. Socialt kapital skapas i nätverk, i relationer mellan människor präglade av tillit, normer och ömsesidighet (Putnam), värde, nytta och utbyte (Bourdieu) och i tillit till system och enskilda (Rothstein). Jag ska utgå från individnivå och applicera socialt kapital på

flyktingens livssituation. Därefter kommer jag att uppehålla mig på organisationsnivå och applicera teorin på Stadsmissionen och de nätverk som är studiens fokus.

A. FLYKTINGEN OCH SOCIALT KAPITAL

Denna uppsats har ytterst sin grund i en grupp människor på flykt. Något behöver hända i en enskild människas liv. Detta är en fond för hela arbetet; kortsiktigt och långsiktigt - oavsett om det handlar om akuta behov eller att långsiktigt söka påverka regering och riksdag. Ett *ömsesidigt tillitsfullt möte* mellan Stadsmissionens medarbetare och flyktingen är utgångspunkten för alla vidare nätverkskontakter. Hur ser då flyktingens livssituation ut?

Enligt Bourdieu existerar de tillgångar man har i form av utbildning eller anseende etc. enbart som ett socialt kapital om de efterfrågas och bedöms ha ett värde. Med den utgångspunkten befinner sig den asylsökande i ett tydligt utanförskap med få om ens några möjligheter att utan hjälp agera adekvat i egen sak. Att uppehålla sig illegalt i landet och därmed inte vara erkänd, efterfrågad och insatt i ett socialt sammanhang - skapar ett underläge. De egna tillgångarna, som initiativförmåga, verbal förmåga, anseende och utbildning, är inte gångbara i den nya kontexten och saknar arenor - sociala fält - att "spela på".

Samtidigt är det den asylsökande som genom tillit till Stadsmissionens medarbetare, ger dessa ett socialt kapital i förhållande till olika parter inom nätverken. Genom att våga "lita på" och "bli bemött med tillit" får den till synes maktlöse någon form av indirekt makt över sitt liv i form av ett handlingsutrymme via Stadsmissionens medarbetare och de resurser de erövrar i nätverken. Socialt kapital i form av denna tillit är kanske det enda kapital den asylsökande har. Men det kapitalet kan han eller hon använda. Stadsmissionens medarbetare som känner koderna, talar språket och är bekant med samhällsordningen agerar ombud och s.a.s. organiserar socialt kapital för flyktingen genom nätverken. Detta sociala kapital betyder för flyktingens del bl.a. mat, medicin, församlingsverksamhet med möten med andra och inte minst en möjlighet att få hjälp att åter få sitt asylärende prövat.

Att nätverkskontakterna även inkluderar instanser den gömde flyktingen undviker, som t.ex. polisen, kan jag se som ett dilemma. Flyktingen förlitar sig på Stadsmissionens medarbetare, också då dessa kontaktar de myndigheter han eller hon är rädd för. Att de

ömsesidigt lyckas överbrygga rädslan, tyder på ett stort förtroende. Om inte - hade den sociala fällan slagit till. Men det antyder också ett stort beroende, vilket väcker frågor om positioner och maktförhållanden i relationen. Medarbetarna indikerar frågan om makt och kontroll när de poängterar flyktingen ansvar och beslut i sitt eget liv. Detta skulle kunna problematiseras mera.

Hur ser då det sociala kapital ut som flyktingen får del av? För att pröva det ska jag nu applicera teorin om socialt kapital på Stadsmissionen i allmänhet och flykting- och asylverksamhetens nätverk i synnerhet.

B. STADSMISSIONEN OCH SOCIALT KAPITAL

När flyktingen söker upp Stadsmissionen eller när olika nätverkskontakter tas från medarbetarnas sida, finns det ett visst ingångsvärde i relationen – en bild av Stadsmissionen. Hur ser detta ingångsvärde ut och vilken betydelse har det? För att beskriva det i termer av socialt kapital pekar intervjuerna och dokument jag läst i riktning mot att Stadsmissionens sociala kapital i form av resurser och tillit består av:

- *En stabil organisation med gott rykte* - Medarbetarna beskriver hur Stadsmissionen har ett förtroende hos såväl allmänhet (gåvogivare) och kommun (avtal) som näringsliv (företagsvänner). Organisationen präglas dessutom av korta beslutsvägar, öppenhet för innovationer och rörlighet i förhållande till arbetets organisering.
- *Verksamhetsidén och oegennyttan* - Att stå på den människas sida vars livssituation är utsatt och göra det utan vinstintresse, väcker respekt hos allmänheten.
- *Stadsmissionens ledning* - Styrelsens medlemmar har förtroende inom olika samhällssektorer och bidrar med sitt kunnande och sina kontaktnät. Direktör har som f.d. socialnämndsordförande ett brett kontaktnät och förtroende i kommunen.
- *Anställda och frivilliga medarbetare* - Stadsmissionens anställda och frivilliga medarbetare har hög och bred kompetens.
- *Tvåspråkighet och spetskunskap* - Bourdieu talar om vikten av rätt kapital för att få erkännande, sådant andra vill ha tillgång till och investera i. Medarbetarna har en kompetens som efterfrågas och rör sig hemvant i skilda kontexter som offentlig sektor och kyrkliga sammanhang.
- *Inflytelserika vänner* - Namnkunniga personer som biskopen, landshövdingen och

kända artister kan ses som resurser genom sitt renommé, inflytande och kontaktnät.

- *Materiella resurser* - Resurser i form av god ekonomi och lokaler.
- *Policyn* - Tydlighet i organisationen är riktlinjer för vad andra kan förvänta sig.
- *Kyrkorna som bas* - Församlingarnas medlemskap i Stadsmissionen tydliggör var Stadsmissionen står värderingsmässigt och utgör en bas med breda kontaktnät.
- *Namnet* - Stadsmission ett välkänt "varumärke".

Organisationens sociala kapital har betydelse. Det ger någon form av legitimitet. I förhållande till den enskilde flyktingen framgår det i intervjuerna att denna legitimitet från flyktingens perspektiv grundas i en bild av kyrkan som en plats som: "...tar hand om det jag berättar med varsam hand." (LJ) Detta är avgörande för förtroendet. Rothstein beskriver hur socialt kapital skapas uppifrån, vertikalt, genom trovärdiga politiska institutioner. Drar man en parallell till Stadsmissionen ger intervjuerna intryck av att flyktingen som söker hjälp betraktar kyrkorna och därmed Stadsmissionen på motsvarande sätt - dvs. som en trovärdig vertikal samhällsinstans, som man sätter sin tilltro till.

Mot bakgrund av flyktingens och Stadsmissionens sociala kapital - för att visa på vilket socialt kapital flykting- och asylverksamhetens medarbetare har med sig in i de nätverkskontakter de tar - ska jag nu gå över till att undersöka vilket socialt kapital som skapas i nätverken.

C. FLYKTING- OCH ASYLVERKSAMHETEN OCH SOCIALT KAPITAL

Nätverkens olika funktioner

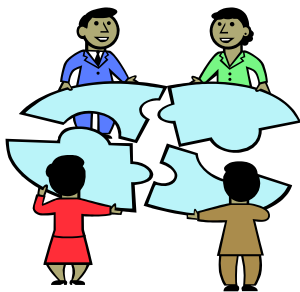
Gemensamt för teorier om socialt kapital är att socialt kapital skapas i sociala nätverk. Antalet relationer, deras art och graden av förtroende i dem säger något om det sociala kapitalet. Kvantitativt menar jag att ca 40 nätverk som flykting- och asylverksamheten är en del av, är en hög siffra. Jag har inte undersökt kvaliteten - graden av förtroende - i dem, men antalet och bredden säger mig ändå att kvaliteten är relativt hög eller mycket hög. I annat fall skulle de möjligen ha kommit till, men knappast fortleva.

Jag ska nu dela in nätverken utifrån olika funktioner och med hjälp av färger markera vilka som handlar om samverkan, påverkan, eller både ock.

Akut praktisk hjälp	Kompetensutbyte - juridisk, medicinsk, social etc.	Kanalisering av frivilligt engagemang för att bryta isolering, ökad livskvalitet
Påverkan på kyrkorna/fortbildning, samtalsforum Samverkan i projekt	Samhällspåverkan, opinion - mänskliga rättigheter	Strategi, idéutveckling, utbyte av information
Ombud, språkrör för flyktingen. - asylprocessen	Samtal - bearbetning, motivation, tröst, hopp	Rastplats, andhämtning, - stöd, delande

Samverkan = blått, Påverkan = grönt, Samverkan i syfte att påverka = blåmarkerad inramning.

Nätverken ger tillgång till olika resurser. Tjänster möts med gentjänster. Man tar och ger, tipsar och slussar vidare. Det krävs olika resurser i olika sammanhang och de används olika frekvent. Medarbetarna beskriver vikten av kompetensutbyte för att nå målen. Jag menar att en stor del i deras egen kompetens består i att de inser sin brist på kompetens och lyckas hitta andra med den kunskap och de formella maktbefogenheter de själva saknar och knyta dessa till sig. Denna insikt är i sig en resurs som genererar andra resurser i form av t.ex. fackkunskap i mötet med olika specialister, men också kunskap om vilka instanser eller personer i samhälle och kyrka det är framgångsrikt att vända sig till beroende på problemområde eller fråga. Genom att röra sig i skilda kontexter, lär de sig att navigera mellan olika fackspråk, kulturer och positioner. Själva kan de bidra med sin ”tvåspråkighet” genom tillgång till såväl kyrkans som samhällets sociala miljö och språk. De söker kontakter tills de får det utbyte de förväntar sig. När det t.ex. inte går att samverka med alla på Migrationsverket, samverkar de med dem det fungerar med.

Nätverk – sociala verksamhetsfält

Med Bourdieus teori om konkurrens mellan olika fält skulle man kunna gruppera nätverken genom att beskriva dem som sociala verksamhetsfält. Skiktas de utifrån idé och syfte - vad man samverkar kring och vad man vill uppnå - kan de fördelas i två olika slags verksamhetsfält: Dels samverkansfältet med de

praktiskt operativa nätverken vars tyngdpunkt ofta är akut social samverkan. Dels påverkansfältet som inkluderar de mer strategiska nätverken för att påverka långsiktigt.

Syftet i *samverkansfältet* är ytterst att samverka för att nå de mål behoven satt upp och kan exemplifieras med följande intervjureplik: ”Det ringer någon med tandvärk, aj, det gör ont idag, det måste lösas idag.” (LJ) Detta fält rymmer kontakter med flyktingmedicin, socialtjänst, församlingar, skolor osv.

Den praktiska lokala verklighetens problem - som kräver samverkan med andra aktörer - väcker övergripande frågor som lyfts till ett politiskt plan eller till den instans där makten att påverka ligger.

Det är klart att vi kunde ta lärdom i det vi stod i, i det vi såg,
men arbetet politiskt, det är mera på lång sikt. (LJ)

Så kan samverkan få konsekvenser i form av påverkan. *Påverkansfältet* rymmer lobbyism i möten med politiker, debatt i media och skrivelser till myndigheter och beslutsfattare. Syftet är att långsiktigt söka påverka en specifik fråga i en viss riktning. Påverkan kan riktas mot vissa inom nätverken eller sådana som finns utanför nätverken - som t.ex. de lokala kommunpolitikerna i fallet med Barnkonventionen.

Samverkan med vissa i nätverken - som t.ex. andra ideella organisationer som har liknande ärende, målgrupp, problem eller reaktioner, kan resultera i *påtryckningar mot andra verksamhetsfält*. Genom att gå samman positionerar man sig socialt som grupp och kapitalet får en viss volym, då alla bidrar med sin del. Det verkningsfulla i att i konkurrens med andra verksamhetsfält ha en viss kapitalvolym - vilket enligt Bourdieu är en avgörande resurs - är den breda samverkan mellan ideella organisationer och kyrkor när det gällde påskuppropet ex. på. Med påverkan som mål, blev samverkan medlet. Det

sociala kapital medarbetarna fått i samverkansfältet i form av insikt och kunskap om flyktingars förhållanden och samhällets resurser och brister, kan användas i påverkansfältet. Detta kan, för att tala med Bourdieu, omvandlas till nya värden i en ny social position. Det medarbetarna ”sett och hört” i ett fält, har ett värde som de kan nyttja i andra fält än i den där de ”såg och hörde”. Så blir exempelvis hembesöken en intensiv riksdagsfråga i fallet med de apatiska barnen.

På det sättet befruktar de båda verksamhetsfälten varandra. Genom brobyggande i det offentliga rummet, med interaktion mellan olika samhällsaktörer utvecklas något slags socialt kapital. Det kan handla om tyst lärdom som analyseras, om initiativförmåga, samarbetsförmåga och ökad drivkraft att påverka – så kan socialt kapital i det ena fältet ge makt att påverka i det andra.

För att följa Bourdieus tankegång kan man säga att påverkansfältet med Stadsmissionen som ensam aktör eller tillsammans med olika konstellationer - konkurrerar med andra samhälleliga fält. Det kan t.ex. handla om skrivelser till migrationsministern eller andra politiker - låt oss kalla det ”regeringsfältet” eller ”riksdagsfältet”. Eller det kan handla om att tillsammans med media göra gemensam sak och ställa frågor till myndigheters hantering av särskilda ärenden. Konkurrensen mellan de olika fälten kan handla om tolkningsföreträde - om vem som har mandat att beskriva verkligheten. Exempel på det är överklaganden av utvisningsbeslut.

En fördel med att analysera arbetet i sociala verksamhetsfält är att det handlar om sociala positioner inom ett fält eller mellan olika fält och att dessa positioner växlar, vilket jag finner applicerbart i en tolkning av flykting- och asylverksamheten. Uppdraget är i grunden detsamma, men i vissa frågor blir det kamp mellan olika fält där synsätt och uppdrag divergerar och leder till en slags kamp, medan det i andra sker möten med andra som gör samma bedömningar som medarbetarna och där de mera gemensamt söker bästa vägen att komma vidare i olika frågor. De kontakter Stadsmissionens medarbetare har med beslutande och handläggande organ med formell makt, som polis och Migrationsverk, är de som varit mest problematiska, även om samverkan är tät och ömsesidig. Som flyktingens språkrör har medarbetarna att föra en dialog som öppnar upp

och inte stänger till utvägar. Detta kan vara en balansgång då de ska hävda en motstridig åsikt. Eftersom möjligheterna att nå målen är som störst i kontakt med just myndigheterna är de också som mest sårbara. Det gäller att bygga upp ett förtroende och vårda det i medvetenhet om att det fyller en funktion för flyktingen, d.v.s. att ha målet klart och strategiskt närma sig det.

Obalansen i maktbefogenheter är kanske som störst i dessa relationer, även om medarbetarnas informella makt i form av flyktingens tillit skulle kunna utforskas mera. Exemplet med polisen som trots formell makt inte kunde utföra sitt arbete utan att först komma förbi misstron, öppnar upp för en mångsidigt studie av makt i olika former, vilket Danermark tar upp som en ofrånkomlig komponent i all samverkan.

Samverkan och påverkan - möjligheter och hinder

Medarbetarna beskriver hur samverkan ger ett inifrånperspektiv som gör det möjligt att *”tala utåt”*. Utan den kunskap och insyn samverkan ger om hur samhällssystemet fungerar, skulle de inte haft samma frimodighet att försöka påverka. En hypotes skulle därmed kunna vara att samverkan inte leder till att påverkan avtar, snarare tvärtom.

Utifrån detta inifrånperspektiv grundat i samverkan i nätverk - funderar jag över risken att bli bakbunden av hindrande hänsynstagande. Det ömsesidiga kollegiala utbytet skulle kunna resultera i att det blir svårt att kritisera, med risk att förlora nätverkskontakten. Inte minst då kritiken behöver föras vidare - utanför det aktuella nätverket. Medarbetarna ger inte denna bild. I stället berättar de att det överlag finns en ömsesidig respekt för olika roller och skilda uppdrag. Nätverken överlever trots oenighet och framförd kritik. Möjligen, funderar jag vidare, beror detta på att uppdragen är tydligt definierade och att man vet var man har sin yttersta lojalitet och blir respekterad i det. Jan Johansson säger:

Vi (polischefen och Jan, min anm.) har byggt upp en långvarig och stark relation som bygger på förtrolighet...(men)...När jag står i valet att välja sida väljer jag alltid flyktingens sida och medverkar inte till allt.

Ett annat exempel på möjligheterna men också svårigheter med samverkan och påverkan

är kontakten med *media*. Genom att samverka med media fungerar Stadsmissionens medarbetare som en bro över till offentligheten för de gömda flyktingar som annars skulle ha svårt att göra sin röst hörd - bridging för att tala i termer av Putnam. Medarbetarna beskriver att artiklar och reportage om enskilda flyktingar synliggör verksamheten.

Jag uppfattar den mediala speglingen av verksamheten som ett av de mest effektiva medlen att väcka uppmärksamhet för en fråga, eftersom det sker i det offentliga rummet. Men också det mest utsatta sättet. Det sociala kapital man byggt upp med ett gott rykte etc., kan snabbt bytas till dess motsats. Det förtroende som finns för Stadsmissionens verksamhet är organisationens kanske största kapital. I kontakterna med media är detta sociala kapital som bredast exponerat, på gott och ont.

Ytterligare en aspekt av möjligheter och hinder för samverkan och påverkan bidrar Putnam med när han beskriver socialt kapital som grundat på *förtroende* där det inte enbart gäller att se till sitt eget bästa, utan till helheten. Detta är igenkännbart i intervjuerna. Ordet ödmjukhet återkommer. En tolkning utifrån detta skulle kunna vara att Stadsmissionens möjligheter att påverka - utifrån de kulturella komponenterna i socialt kapital som Putnam kallar normer om ömsesidighet och tillit - ligger i en tilltro till att medarbetarnas agerande grundas i ett genuint intresse för flyktingens behov och inte i egenintresse, revir eller makt. Finns denna tillit från nätverkens övriga aktörer, skulle det kunna underlätta fortsatt goda nätverkskontakter även i de fall då en samverkanspart - som t.ex. polisen eller Migrationsverket - kritiserar i speciella frågor. Jag uppfattar att medarbetarnas öppna frågande inställning till övriga i nätverket - med utgångspunkten: ”vara kloka tillsammans” (LJ) - signalerar ett icke-konkurrerande förhållningssätt. Med detta förhållningssätt präglad av frågor snarare än med påståenden, skapar de, menar jag, ett socialt kapital i meningen förtroende, respekt och därmed ingång till ett antal sociala nätverk. Att de tillåts sitta med på möten med polisens och Migrationsverkets personal, är tecken på att de lyckas balansera mellan påverkan och samverkan.

Ytterligare en aspekt på möjligheter och hinder i kontakten med Migrationsverket är att medarbetarna uttrycker delvis olika uppfattningar om kontaktens utfall, vilket kan ha sin grund i olika erfarenheter. Detta beskrivs inte som ett problem, men skulle kunna bli

det. Nätverkens förutsättningar beskrivs nämligen av båda som tillit och ett ömsesidigt utbyte. Saknas detta, finns det ingen grund att bygga samverkan på.

SLUTSATS

Under intervjuerna återkom följande komponenter som avgörande för att nätverken ska komma till och bestå:

- Ömsesidig tillit
- Ömsesidig nytta
- Tydligt uppdrag

Tillit beskrivs som en avgörande men inte tillräcklig grund för samverkan i nätverk. För att den ska bli av och fortgå krävs dessutom ömsesidig nytta och att uppdragen är tydliga.

Utifrån teorin om socialt kapital är flykting- och asylverksamhetens fokus att öka flyktingens sociala kapital i form av resurser och handlingsutrymme. Själva beskriver de det i termer av att bidra till möjligheter för flyktingen att agera och fatta beslut i sitt eget liv. För att nå dit bedömer medarbetarna att de är beroende av nätverken, på lokal och nationell nivå. Lena Josefsson säger:

Nätverken är jätteviktiga...Hur skulle man göra om man inte hade nätverket! Då skulle man vara isolerad i Linköping med sina frågor och det behöver mer luft än så.

Nätverken är de resurser som gör att målen kan uppnås. Medarbetarna värnar därför om grunden för dem och poängterar vikten av samtalet som en plattform för att bevara denna grund.

Ömsesidig tillit

Putnam menar att den viktigaste normen som skapas i sociala nätverk och som motverkar att den sociala fällan slår igen är ömsesidigheten utifrån att: Jag hjälper dig idag om du eller någon annan hjälper mig i morgon. Denna ömsesidiga tillit beskrivs som

samverkans grundförutsättning. Den är inte alltid given. Ibland överväger misstron som också den kan vara ömsesidig. Exempel på det är ett skede i kontakterna med Utlänningsroteln där man på ömse håll hade kritiska synpunkter på den andres arbete. Efter en öppen dialog vändes misstro till respekt och ökad förståelse för den ”motpartens” uppdrag vilket resulterade i en tät samverkan. Skälen till vändningen från misstro till tillit är säkert flera. Ett skäl är enligt intervjuerna att båda parter i någon mån var beroende av den andre, hade något att vinna på att samverka.

I kontakten med Migrationsverket varvas tilltro med tillit så att det verkar handla om att ha mer eller mindre tillit och ingång hos olika tjänstemän, snarare än visavi myndigheten som sådan.

Ömsesidig nytta

Bourdieu talar om socialt kapital i termer av utbyte. Socialt kapital är något man använder, har nytta av. Genom att agera tillsammans blir människor mer effektiva, menar han. Översatts detta till nätverkens organisering kan jag se att det finns en tydlig förväntan att få något i utbyte för den insats man gör. Är det enbart den ene som bidrar och tar kontakt - upphör samverkan, berättar Lena Josefsson. Utbytet i sig genererar fortsatt samverkan då det för att tala med Bourdieu ger någon form av vinst. Deltagare i sociala nätverk kan dra fördelar av det kapital som finns där och på så sätt enklare uppnå sina och kollektivets mål. Detta kan exemplifieras med utbytet med Rådgivningsbyrån som kan nyttja Stadsmissionens bedömning av den berättelse flyktingen ger av sitt liv, medan Stadsmissionens medarbetare i sin tur drar nytta av Rådgivningsbyråns juridiska kompetens. Trots formella skillnader i roller, maktpositioner, beroende o.s.v. mellan aktörerna - vilket kan skapa svårigheter i samverkanssituationerna - finns det gemensamma nämnare och något som går utöver det enskilda och som ger en vinst för samtliga – ett socialt kapital.

Förutom att nätverken ökar Stadsmissionens och i förlängningen flyktingens sociala kapital, är en sekundärvinst, som jag ser det, att nätverken också är till ”nytta” för Stadsmissionens medarbetare. Genom samverkan med flera som de uppfattar som kollegor reducerar de sårbarheten i att vara ett så litet arbetslag som två medarbetare och stärker identiteten genom tillfälle till utbyte och kontakter. De får det Putnam kallar en

utvidgad identitet genom att se utom sig själva och se till helheten, samtidigt som de har att bevara sin integritet.

Tydligt uppdrag

Stadsmissionens medarbetare beskriver hur personliga relationer i nätverk underlättar kommunikation och förståelse för den andres arbetsbörda och unika uppdrag. Men det är inget som är givet från början. Danermark beskriver hur otydlighet när det gäller uppdraget i form av oklara inre och yttre överenskommelser i samband med samverkan, kan bli till hinder. Detta visar intervjuerna. Är det oklart hur interaktionen ska gå till, vem som ansvarar för vad - skapar det frustration och förvirring. Medarbetarna beskriver detta bl.a. i förhållande till församlingarna. Nätverkspolicyn blev ett svar på otydligheten. Jag tolkar den som ett svar på de hinder som uppstått under arbetets gång. Det har utöver otydligheter när det gäller olika uppdrag också handlat om personfrågor, brist på förtroende, oklara roller, oenighet, olika perspektiv, brist på förståelse för varandras uppdrag eller överbelastning.

SAMMANFATTNING

Studien visar hur flykting- och asylverksamheten inom Linköpings Stadsmission är organiserad i ett 40-tal nätverkskontakter och tar upp möjligheter och svårigheter att samverka och påverka. Jag har speglat verksamheten i teorin om socialt kapital och funnit den användbar för att tränga in i min frågeställning.

Verksamhetens ena fokus är individ- och familjearbete. Dess andra fokus är närmast att beskriva som lobbyism. Med nätverken som plattform, sker samverkan och påverkan - allt med den asylsökande i centrum. Genom nätverken får Stadsmissionen tillgång till resurser inom olika samhällssektorer på olika nivåer och tillträde till det offentliga rummet i möte med media. Efterhand har nätverken vidgats och kommit att bli effektiva arbetsredskap för att nå uppsatta mål. Grunden är ömsesidig tillit, nytta och tydligt uppdrag.

SAMMANFATTANDE ANALYS

Gemensamt för uppsatsens teoretiska grund är att sociala nätverk har ett värde eftersom det där uppstår ett socialt kapital som ger handlingsutrymme i en enskild människas liv. Processer kommer igång, idéer och innovationer sprids, produktiviteten ökar. Socialt kapital blir, menar forskarna, det som ger effekt genom att man tvärs över grupperingar hittar det gemensamma som går utöver det enskilda. Därmed ökar förändringstakten och mål uppnås. Stadsmissionens medarbetare beskriver nätverken på liknande sätt. Utbytet av kompetens, tillgång till forum att driva frågor och processer vidare blir en metod att mer effektivt nå uppsatta mål. Såväl samverkan som påverkan beskrivs som medel för att nå målet för verksamheten; omsorg om flyktingen materiellt, socialt och existentiellt. Genom samverkan får medarbetarna tillgång till resurser och kompetenser de själva saknar – tillgång till socialt kapital.

Nätverkens betydelse för flyktingen

Enligt forskarna jag studerat får de som står utanför sociala nätverk inte del av detta kapital. Kanske är det i den situationen – då det sociala kapitalet saknas – som det märks tydligast. I flyktingens fall kan avsaknaden av socialt kapital exemplifieras med svårigheter att påverka genom att göra sin röst hörd. Känslor av misstro, maktlöshet, otrygghet och frustration kan komma i kölvattnet av detta – ett tillstånd då den sociala fällan riskerar att slå till. När den gör det hindras produktiviteten, menar forskarna. Det blir stiltje. Av det jag studerat exemplifieras detta tydligast, tänker jag, i den livssituation Stadsmissionens verksamhet ger prov på att flyktingen befinner sig i. Är då de nätverk den verksamhet jag studerat – en väg att öka flyktingens sociala kapital? Jag menar att det finns skäl till att svara ja på den frågan. En effekt av utbytet av resurser i nätverk är att även den som är gömd och står utanför samhället till en del kommer ur ineffektiviteten genom att knyta an till andra, i det här fallet medarbetarna inom flykting- och asylverksamheten. När Putnam beskriver socialt kapital i form av nätverk där normer om ömsesidighet och tillit utvecklas, är det igenkännbart i det jag studerat. Vikten av socialt kapital och teorin om att detta skapas i relationer mellan människor, indikerar att arbete i nätverk har betydelse inte enbart för flyktingens faktiska situation; med överklagande, tillgång till medicin, en medmänniska att tala med etc., utan också för upplevelsen av att ha någon slags

kontroll över sitt eget liv, trots allt. I samverkan skapas resurser att utnyttja, vilket Bourdieu beskriver. Målet är att bistå flyktingen akut eller långsiktigt. Medarbetarna har en tilltro till att det de själva saknar är andra beredda att dela med sig av i samverkan.

Bridging socialt kapital

Socialt kapital beskrivs som relationellt - inom en grupp (bonding), mellan grupper (bridging), eller mellan den enskilda människan och samhällsinstitutioner (linking). *Stadsmissionens flykting- asylverksamhet* skulle jag främst rubricera som bridging. Jag uppfattar verksamheten som utåtriktad, brobyggande över samhällsgränser med ett utnyttjande av externa tillgångar som ökar Stadsmissionens och flyktingens sociala kapital. Medarbetarna ser sig själva som brobyggare. Nätverken jag studerat förbinder yrkeskunniga av olika slag tvärs över gränser av utbildning, uppdrag, arbetsplats och kompetens. De förbinder olika samhällssektorer. De förbinder anställda med frivilliga. De förbinder flyktingen som håller sig gömd, med polisen som ska verkställa utvisningsbeslut. De förbinder lokalt praktiskt arbete med beslutande organ på olika samhällsnivåer. Genom nätverken får Stadsmissionens medarbetare tillgång till resurser, samhällsarenor och arenor för kollegialt delande och krafthämtning. Genom att delta i olika nätverkskonstellationer beskriver de hur deras förståelse för andras identitet och uppdrag ökar samtidigt som den egna rollen tydliggörs då de tvingas kommunicera den. Tilliten växer.

Nätverken ger möjligheter att nå uppsatta mål i den mån Stadsmissionens medarbetare uppfattas som trovärdiga. I annat fall kan det sociala kapital de har byggt upp, minska. Det är inte statistiskt utan måste förtjänas.

Även om bridging är det mest uppenbara, kan jag se spår också av de båda andra formerna av socialt kapital, kopplat till Stadsmissionen. I ett försök att applicera teorin på Stadsmissionens *organisationsform* t.ex. kan denna i sig visserligen beskrivas som bridging - genom att den är en ekumenisk sammanslutning över kyrkogränser. Å andra sidan, rör det sig det enbart om kyrkor, varför föreningen kan ses som relativt homogen, vilket skulle peka mot "bonding".

Grunden för *flyktingens* första kontakt med Stadsmissionen har jag tidigare tolkat som

exempel på linking. Det allt igenom övervägande sociala kapitalet inom Stadsmissionen är ändå, som jag ser det, bridging, där nätverken – för att tala med Bourdieu - fungerar som strategiska allianser att nå uppsatta mål.

Socialt kapital på individ- organisations- och samhällsnivå

Socialt kapital kan beskrivas på samhälls-, organisations- och individnivå. Jag har valt *organisationsnivån* genom att fokusera på nätverken. I dessa representerar medarbetarna inte enbart sig själva, utan förknippas också med en organisation; ”Kyrkan” eller Stadsmissionen. Detta uppfattar de som betydelsefullt både i relation till nätverkens aktörer inklusive relationen till flyktingarna. Medarbetarna möts av omgivningens förförståelse av Stadsmissionen som en tillförlitlig organisation. Båda pekar på ”diakonskjortan”, som en symbol för organisationens legitimitet – med en koppling till församlingarna. Ett gott rykte måste ständigt erövrats. Det som är en organisatorisk styrka, kan också bli en svaghet. Enligt teorierna om socialt kapital ligger värdet av det sociala kapitalet i omgivningens bedömning. Det sociala kapitalet skapas, bevaras eller ökar vid varje möte, likväl som det kan minska eller helt förstöras. I det perspektivet är Stadsmissionens sociala kapital inte givet, inte ens möjligt att övervaka internt eftersom delar av det ligger utanför organisationens möjlighet att påverka och kontrollera. Det gäller organisationens medlemmar; församlingarna samt landets övriga Stadsmissioner som har anknytning genom namnet. Hur dessa uppträder och uppfattas av omvärlden kan påverka omdömet om Linköpings Stadsmission. Att förknippas med andra självständiga enheter kan därmed både vara en styrka och en skör punkt.

Om nätverken utgör organisationsnivå, bärs de på *individnivå* av flykting- och asylverksamhetens medarbetare och deras sätt att uppfatta verkligheten. Det sociala kapital som skapas inom flykting- och asylverksamhetens interna medarbetargrupp skulle jag vilja definiera som bonding i syfte att stärka upp bridging. Inbördes utvecklar medarbetarna resurser de inte skulle göra som enskilda. Helheten går utöver delarna och skapar ett mervärde - ett socialt kapital - genom samspelet dem emellan.

Teorin om socialt kapital som tillgång till resurser som går utöver den enskilda individen kan jag se, men den skulle fördjupas av att kompletteras med en mera

individpsykologisk förklaringsmodell, där de enskilda individerna ”i sig” indikerar något om helheten. När jag t.ex. frågar hur nätverken uppstått svarar Lars Linebäck och Lena Josefsson att Jan Johansson är den som främst tagit initiativ till nätverken, medan de i sin tur bidragit med avgränsningar och strukturer. Nätverkens omfattning har, menar de, dels med Jans personliga förmåga att vara ”byggare” att göra, dels att det finns ett reellt behov och intresse. För att penetrera detta, förslår inte den teori jag valt fullt ut. Den är ett spännande tolkningsraster för en ideell organisations möjligheter och hinder när det gäller samverkan och påverkan i nätverk, då den tar upp det relationella som något eget utöver de enskilda individerna. Däremot ger den inte en bild av hur medarbetarnas personligheter eller tro påverkar utfallet av samverkan. För att beskriva inflytandet och betydelsen av egenskaper som initiativförmåga, självständighet och en tilltro till omgivningen som bottnar i den enskilda människan som en part i kollektivet, fungerar den. Däremot krävs andra teoretiska förklaringsmodeller för att differentierat beskriva uppkomsten av desamma.

Rothstein menar att de olika samhällsnivåerna påverkar varandra så att tilliten i relationer människor emellan är beroende av tilliten till samhällsinstitutioner och vice versa. Utifrån detta är det en svaghet i denna uppsats att analysen av nätverken inte annat än marginellt belyser mikro- och makronivån. För att ändå något mera tangera *samhällsnivån* vill jag anknyta till Rothstein som pläderar för generella välfärdsinsatser men ser problem med de selektiva. Han menar att selektiva behovsbedömningar riskerar att urgröpa förtroendet för systemet. Asylhanteringen är av naturliga skäl en sådan selektiv åtgärd. I det perspektivet har Stadsmissionens flykting- och asylverksamhet en brobyggande roll inte enbart under asylprocessen, utan även för dem som fått uppehållstillstånd. Tillit är ett ömsesidigt fenomen. För att nå dit krävs en förståelse för omvärlden och dess motiv samt tillgång till de koder som ger förståelse. I detta har, menar jag, Stadsmissionen och andra ideella organisationer, tillsammans med samhället i övrigt, en viktig uppgift att fylla – i samverkan. Denna uppsats kan i det perspektivet bidra med vissa ingredienser, då resultatet av denna studie indikerar att:

- Utan ömsesidig tillit och nytta - ingen samverkan.

- Med tydliga uppdrag - mindre risk för samverkansproblem.
- Med samverkan - ökade möjligheter att påverka.

FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING

Denna studie saknar minst två perspektiv; de asylsökandes och de olika nätverkens aktörer. Det vore intressant att göra en studie med samma tema, som omfattar även dessa parter och att i den fokusera makt utifrån olika perspektiv med över- och underordning. I den studie jag gjort tangerades ämnet - men där finns mycket att återkomma till utifrån olika perspektiv, inte minst hanteringen av den makt som tilliten ger.

FÖRKORTNINGAR

sfi Svenska för invandrare

UNHCR

FN: s flyktingorgan (United Nations High Commissioner for Refugees)

LO

Landsorganisation –
arbetarrörelsens fackförbund

LVU Lagen om vård av unga

LITTERATUR - OCH KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj

1994 *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur, Lund.

Brante, Thomas & Andersen, Heine & Korsnes, Olav (red)
1998 *Sociologiskt lexikon*. Universitetsforlaget. Oslo, Stockholm

Danermark, Berth & Kullberg, Christian
1999 *Samverkan - välfärdens nya arbetsform*. Studentlitteratur, Lund.

Danermark, Berth
2004 *Samverkan - en fråga om makt*. WS Bookwell, Finland, Läromedia Örebro AB.

Edvardsson, Bo
1996 *Kvalitet och tjänsteutveckling*. Studentlitteratur, Lund.

Ekstrand, Thomas & Gustafsson Gabriella & Junus Petra
2001 *Religionsvetenskap - en inledning*. Studentlitteratur, Lund.

Engström, Karin & Järleborg, Anders & Hallqvist, Johan
2005 *Socialt kapital i Stockholms läns kommuner och Stockholms Stads stadsdelar - Ekologiska samband med levnadsvillkor, hälsorisker och ohälsa*. Rapport 2005:1, Centrum för folkhälsa, Epidemiologiska enheten, Stockholm.

Månsson Per (red)
1998 *Moderna samhällsteorier - traditioner, riktningar, teoretiker*. Rabén Prisma, Stockholm.

Norstedts svenska ordbok
1990 utarbetad vid Språkdata Göteborgs universitet, Sture Allén och Norstedts Förlag.

Patel, Runa & Davidsson, Bo
1994 *Forskningsmetodikens grunder - Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund.

Petersson, Per

2000 *Kvalitet i livslånga tjänsterelationer. Svenska kyrkan ur ett tjänsteteoretiskt och religionssociologiskt perspektiv*. Verbum, Stockholm.

Putnam, Robert D

2000 *Den ensamme bowlaren - den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. SNS förlag.

Qvarsell, Roger

1995 *Mellan familj, arbetsgivare och staten - en idéhistorisk essä om det sociala ansvarets organisering under två århundraden*. I: Amnå Erik (red.), *Medmänsklighet att hyra? Åtta forskare om ideell verksamhet*. Libris, Örebro.

Repstad, Pål

1999 *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Studentlitteratur

Rothstein, Bo

2002 *Vad bör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. SNS förlag.

Rothstein, Bo

2003 *Sociala fällor och tillitens problem*. SNS förlag.

Thidevall, Sven

2003 *När kartan inte stämmer - Svenska kyrkans församlingar i ett samtidshistoriskt perspektiv*. Diakonivetenskapliga institutets skriftserie nr. 5.

Socialstyrelsen

2004 *Möten i den sociala frivilligsektorn*. KopiaCenter, Stockholm.

Otryckta källor

Måldokument flykting- och asylverksamheten 2004

Samrådsanteckningar flykting- och asylverksamheten 2003-02-27

Policydokument Stadsmissionens flykting- och asylarbete 2003-02-26

Brev till Linköpings kyrkliga samfällighet maj, 2003

Kartläggning av nätverk, Stadsmissionen 2004

Remissutlåtande till Utrikesdepartementet 2004. ”Flyktingskap och könsrelaterad förföljelse”

Sammanträdesprotokoll personalutskottet Linköpings kyrkliga samfällighet, 2000-11-15,
Sammanträdesprotokoll kyrkonämnden, 2001-10-30

Anvisningar till lämnat uppdrag avseende citydiakoniverksamhet samt integrations- och flyktingfrågor; bilaga till avtal mellan Linköpings kyrkliga samfällighet och Linköpings Stadsmission 2002-11-18

Internetkällor

Gustafsson Bengt, Hermerén Göran & Petersson Bo

2004 ”Vad är god forskningssed – synpunkter, riktlinjer och exempel” Vetenskapsrådet, Stockholm.

www.vetenskapsradet.se 2006-05-29

Hyppää Markku T.

2005-02-11 ”Kalla fakta om det sociala kapitalet”

www.kulturfonden.fi 2005-09-20

Rosenmeier, Sara Lea

2004 ”Introduktion till socialt kapital”, Rådgivande sociologer A/S.

www.socialtkapital.dk 2005-11-19

Westlund, Hans

2000. ”Socialt kapital kan vara av fel sort.”

www.kooperativutveckling.org/tidningen/HW3.html 2005-09-20

Muntliga källor

Johansson, Jan 2005-11-09, 2005-11-30, intervju, diakon flykting- och asylverksamheten Linköpings Stadsmission.

Josefsson, Lena 2005-12-05, intervju, lärare f.d. flykting- och asylverksamheten Linköpings Stadsmission, vid intervjutillfället handledare inom skolan, Linköpings kommun.

Linebäck, Lars 2005-11-01, intervju, direktor Linköpings Stadsmission.

.

BILAGA - INTERVJUMALL

– medarbetarna inom flykting- och asylverksamheten, diakon Jan Johansson (JJ) och lärare Lena Josefsson (LJ) 2001-2004

Flykting- och asylverksamheten bygger på samverkan i nätverk. Hur har nätverken vuxit fram?

Hur skulle du vilja beskriva era arbetsmetoder? Syfte, utfall.

Varför har ni valt att arbeta utifrån nätverk?

Vad betyder nätverket för dig i ditt arbete?

Hur ser relationen till kommun och myndigheter ut?

Hur ser relationen till kyrkorna ut?

Hur ser relationen till övriga ideella organisationer ut?

Vilka möjligheter med samverkan har du sett under de här åren (2001-2004)

Vilka svårigheter med samverkan har du upplevt?

Ni har uppvaktat ett antal politiker på både lokal och nationell nivå i ett antal frågor. Kan du berätta om det? Syfte. Utfall.

Vilka effekter kan du se av samverkan/påverkan (samhällskritik) inom nätverket?

Vilken betydelse menar du att den massmediala bevakningen av flykting- och asylarbetet haft? Hur har kontakten med media fungerat? Vad har den resulterat i?

Vad betyder det att komma från Stadsmissionen?

Vad har du lärt dig av ditt arbete?

BILAGA - INTERVJMALL

– direktor Lars Linebäck (LL)

A: Allmänt om Stadsmissionen

Stadsmissionen är en del av den tredje sektorn. Hur ser du på tredje sektorn som en del av vårt samhälle och Stadsmissionen som en del av den?

Vad betyder det för Stadsmissionen att Linköpings kommun är en utpräglad “utförarbeställar-kommun”?

Hur ser relationen till kommun och myndigheter ut?

Hur ser Stadsmissionens relation till kyrkorna ut?

Hur ser relationen till övriga frivilliga organisationer ut?

Vad skulle du säga är utmaningen i tiden för en organisation som Stadsmissionen?

B: Flykting- och asylverksamheten

Flykting- och asylverksamheten bygger på samverkan i nätverk. Hur har nätverken vuxit fram?

Vad har du för bild av vilken typ av nätverk det rör sig om?

Vilket syfte har medarbetarna med samverkan?

Vilka frågor kan bli aktuella i samverkan?

Vilka möjligheter med samverkan har du sett under de här åren (2001-2004)

Vilka svårigheter med samverkan har du upplevt?

Vilka effekter kan du se av samverkan/påverkan (samhällskritik) inom nätverket?

Vilken betydelse menar du att den massmediala bevakningen av flykting - och asylarbetet haft? Hur har kontakten med media fungerat? Vad har den resulterat i?

Har Stadsmissionen en samhällskritisk roll?